

תגובתו המופלאה של
מרן הגרש"ז אויערבאך
שהבחין ב"הזמנה לחתונה"
בתיבת הדואר שלו

לקראת שבועת מלכתא

פנינים לפרשת ויגש תשפ"ד | גליין מס' 410 | תקציר שבועי של 'הדף היומי בהלכה' | לקבלת הגליין למייל: dirshu@dirshu.co.il

כששמע זאת רבי שלום הכריז: יש לי דרשה! כל אחד מאיתנו קורא בתורה את סיפור פגישת יוסף עם אחיו, כיצד בכו והתחבקו, והתגובה הטבעית היא: איזה יופי, כמה מרגש... אבל חז"ל אמרו: כאן כתוב פטנט נפלא להתעלות והתקדמות בעבודת ה'!

הגאון רבי שלמה לוונשטיין שליט"א על אוי לנו מיום הדין או לנו מיום התוכחה!

"אני יוסף העוד אבי חי ולא יכלו אחיו לענות אתו פי נבְהלו מפְּנֵיו"
(בראשית מ"ה, ג')

אבא כהן ברדלא אומר: אוי לנו מיום הדין או לנו מיום התוכחה, יוסף קטנן של שבטים היה ולא היו יכולים לעמוד בתוכחתו, לכשיבא הקב"ה ויזיח כל אחד ואחד לפי מה שהוא, שנאמר (תהלים ג) אוכיחך ואערכה לעיניך, על אחת כמה וכמה (ב"ר צג, י) הנה כל אחד מאיתנו, אם היה קורא את פסוקי התורה העוסקים במעשה יוסף ואחיו, מבלי לדעת את דברי אבא כהן ברדלא, מן הסתם היה מתרגש ואולי אף מוריד דמעות - אך לא מעבר לכך! לא כן חז"ל הקדושים. הם ירדו לעמק הענין, וראו כי מפסוק זה נלמד לקח מוסרי מאלף: "אוי לנו מיום הדין, או לנו מיום התוכחה" - כמה נוראה היא התוכחה שיוכיח הקב"ה כל אחד ואחד ביום הדין לפי מה שהוא. זהו דבר המעורר התפעלות!

בעצמי. אתם תלכו לשם, תתבוננו בנעשה סביבכם, וכשתחזרו תספרו לי מה היה, ואני כבר אלמד מהסיפורים את הלימודים הנצרכים לי", ואכן כך היה. שבו המארחים וסיפרו לו את התרשמותם: "יש שם דברים נפלאים, אפשר להסתובב שם הרבה זמן, אך שמנו לב לתופעה מעניינת: קבוצה של אנשים שילמה במיטב כספה עבור כרטיס כניסה לתערוכה, ובמקום להסתובב ולהתבונן בכל המכונות, עמדו יום שלם ליד מכונה אחת ובחנו אותה מכל הצדדים. התברר שאנשים אלו הם בעלי מפעל המייצר מוצר מסוים, ברשותם מכונה דומה

הגה"צ רבי שלום שבדרון זצ"ל היה נוסע מדי פעם לאמריקה, לאסוף כסף עבור ה'חינוך העצמאי'. באותם ימים לא טסו במטוסים. המסע לאמריקה נערך באמצעות אנייה, ונמשך מספר חודשים. ר' שלום [יחד עם הרב ישראל גרוסמן זצ"ל] התנדב לצאת למסע המפרך. ומספר ר' שלום, שבאחת הפעמים שהיה באמריקה, נערכה במקום תערוכה ענקית של כל מיני מכונות, המצאות חדשות ומעניינות, והציעו לו המארחים לבוא איתם לשם, ומן הסתם ממה שיראה שם יהיו לו כמה דרשות... אמר ר' שלום: "בכדי שתהיינה לי דרשות אין צורך שאלך לשם

למכונה הזו, רק שזו שלהם פחות משוכללת. לכן עמדו שם יום שלם, לנסות לתפוס היכן נקודת היתרון, אולי יצליחו להעתיק את ההמצאה ולהשתמש בה לתועלתם.
כששמע זאת ר' שלום הכריז: יש לי דרשה! כל אחד מאיתנו קורא בתורה את סיפור פגישת יוסף עם אחיו, כיצד בכו והתחבקו, והתגובה הטבעית היא: איזה יופי, כמה מרגש... אבל חז"ל לא באו 'לתערוכה' סתם בכדי לעמוד ולהסתכל, הם נעמדו ליד 'המכונה' ואמרו: גם לנו יש מכונה מעין זו, ועלינו לשפר אותה. כאן כתוב פטנט נפלא להתעלות והתקדמות בעבודת ה'!

מהו אותו 'פטנט'?

"אבא כהן ברדלא אמר: אוי לנו מיום הדין אוי לנו מיום התוכחה, יוסף קטנן של שבטים היה ולא היו יכולים לעמוד בתוכחתו... 'כי נבהלו מפניו', לכשיבוא הקב"ה ויוכיח כל אחד ואחד לפי מה שהוא, על אחת כמה וכמה". אתה מתפעל מהמעמד המרגש - אני מתפעל מכך שנבהלו מתוכחת יוסף, כי אם כך - מה יהיה אתנו כשהקב"ה יוכיח כל אחד מאתנו לפי מה שהוא!

פעם לקחתי את רבי ראובן קרלנשטיין זצ"ל לחוף הים, על מנת לשאוף מעט אויר צח הנחוף לו לבריאותו. על החוף ראינו אדם שהגיע לדוג דגים. תחב פיתיון בקרס שבקצה החכה, השליך את החכה הרחק לתוך הים והמתין בסבלנות. אחרי כמה דקות משך מהר את החכה אליו, אך לאכזבתו הקרס היה ריק. הדג אכל את הפיתיון ולא נתפס בקרס. נטל הדיג פת לחם נוספת, תחב אותה כפיתיון בקרס והשליך את החכה המימה. המתין עוד מספר דקות, משך אליו את החכה, ...שוב הקרס ריק - בלי פיתיון ובלי דג. כך נמשך המחזה שוב ושוב.
אנחנו ישבנו מרחוק והבטנו עליו שעה ארוכה. בסוף נגשנו אליו ושאלנו אותו:

מה קורה, מדוע אינך מצליח לדוג דגים?

"פשוט מאד", ענה האיש, "המים כאן רדודים, אין הרבה דגים..."

"אין הרבה דגים?! הלא הם אכלו לך את כל הפיתיונות!"

"לא, זה בגלל הרוח ומזג האויר".

"אמור לי" - פנה אליו ר' ראובן בשאלה - "וכי אינך מת'יאש אחרי כל

כך הרבה ניסיונות שלא צלחו?"

כשאדם דג דגים נצרכת לו סבלנות רבה

מהדייג שפגשנו היום - המשיך ר' ראובן - למדתי עומק נוסף: כשאדם דג דגים נצרכת לו סבלנות רבה, ואכן למיודענו היתה סבלנות. כשלא הצליח - תלה זאת במים הרדודים ולא הת'יאש. גם אדם הניגש ללמוד סוגיא ולא מצליח מיד - אל לו להת'יאש. יתאזר בסבלנות, ינסה שוב - עד שיצליח!
שואלים אדם: "מדוע לא למדת תורה?" והוא עונה: "לא הצלחתי לקלוט כלום, וגם מה שקלטתי - נשכח ממני מיד".

"ובמה עסקת לפרנסתך?"

"היתה לי ברוך ה' חנות טמבור".

"כמה פריטים היו בחנות?"

"בסביבות חמשת אלפים פריטים..."

"את כל אלפי הפריטים הללו אתה זוכר, וגם את המחירים וגם מה חסר כדי להזמין, ותורה לא יכולת ללמוד?"

על זה נאמר: "אוי לו מיום הדין אוי לו מיום התוכחה... לכשיבוא הקב"ה ויוכיח כל אחד ואחד לפי מה שהוא".

אותה תוכחה, כאמור, תהיה "לפי מה שהוא" - לפי האדם עצמו. לא יטענו לו מדוע לא היית כמו פלוני, אלא מדוע לא היית אתה עצמך!

לחץ אימים. בשש וחצי כבר מעירים

אותי מהשינה בפעם הראשונה

שואלים בחור ישיבה: "מדוע אינך לומד?"

והוא עונה: "כיצד אוכל ללמוד כשכך המצב בישיבה?"

"מה הבעיה?"

"לחץ אימים. בשש וחצי כבר מעירים אותי מהשינה בפעם הראשונה. סיבוב שני ברבע לשבע. בשעה שבע בדיוק מתחילה התפילה ונמשכת עד שמונה. כזו תפילה ארוכה... אחר כך מגיעים לחדר האוכל ואין מה לאכול. חצי מהסלט - בצל... אח"כ נכנסים לבית המדרש ללימוד רצוף של ארבע שעות, ובסופן תפילת מנחה שגם היא מתמשכת מעבר לזמן הסביר... אחר כך ארוחת צהרים וגם שם אין הרבה מה לאכול... והסכו"ם, שה' ישמור, הלא ניכרים עליו סימני האוכל מאתמול... בצהרים בקושי נשארת לי שעה לנוח וכבר מתחיל סדר ב', שעות על גבי שעות של לימוד, אח"כ סדר ג' עד אחת עשרה בלילה. סדר יום קשה ומעייף!

אכן, טענה קשה ביותר!

אלא שאותו בחור, בקיץ האחרון יצא לטיול עם כמה חברים, ולהלן

המשך בעמוד 13

גליון 'לקראת שבת' יו"ל בחסות
'אמונה וחסד' דפוס וכריכ"ה בע"מ 02-6715501

זיכוי הרבים בהפצת גליון זה
לע"נ הרה"ח בנימין ב"ר דוד צבי רוזנטל זצ"ל
נלב"ע ר"ח אב תשע"ו

ירדתי פעם עם רבינו במדרגות ביתו והוא הוציא את צרור המכתבים מהתיבה. וכשראה הזמנה לחתונה, טרם ראה מי המזמינים, התפעל בשמחה ואמר, זה דבר טוב, מהנה, משמח, רבינו היה נראה אז בעיני, כאדם המאושר עלי אדמות, עד כדי כך שמחשבתי היתה כשהגענו למנחה, שאולי צריך לומר לחזן שלא יאמרו היום תחנון, כי רבינו קיבל "הזמנה"

ממידותיו האציליות של מרן הגאון רבי שלמה זלמן אויערבאך זצ"ל

"יִאֲמְרוּ הַחֲתָנִים" (בראשית מ"ז, כ"ה)

בבית המדרש "חניכי ישיבת קול תורה" שבבני ברק ביקשו להנהיג שעה של לימוד לאחר התפילה בשבת והביאו את ההצעה לפני רבינו, אך הוא שלל זאת מכל וכל, וטען שבבתי רבים האישה ממתינה בבית ומצפה לבואו של הבעל כדי שיעשה לה קידוש ותוכל לטעום משהו לאחר התפילה. במקום זאת הציע ללמוד שעה אחת לפני זמן קבלת שבת (בקיץ) או שעה לפני התפילה בבוקר. פעם הגיעו תושבי בית כנסת מסוים לפני רבינו, כדי ליישב מחלוקת שהתפתחה ביניהם, האם להקדים זמן התפילה בליל שבת לזמן שכתוב, או שמא לאחר מעבר לזמן שכתוב בהלכה. רבינו הכריע להם שצריך להקדים וכי כך מפורש בהלכה שכך יש לנהוג. תהו האנשים, היכן מופיע הדבר בהלכה, השיבם רבינו שזה לא בהלכות תפילה ולא בהלכות שבת, אלא בהלכות בין אדם לחבירו; בצורך להתחשב בבני הבית.

בשמחה אחת שהשתתף בה וידע שהשתתפותו ושמחתו עמם חשובה להם במיוחד ויאלץ לעזוב אחרי זמן לא רב ועלולים להיפגע, הוריד מיד כשנכנס את הכובע והניחו לא הרחק.

מדוע ירד רבינו למשרד הישיבה

רבינו נכנס פעם למשרד הישיבה, ושאל מיהו אחראי המשק של הישיבה שקונה את הסחורות שנדרשות לה, כשפגש את האחראי, שאלו, האם יש ספק ביציץ קבוע שהישיבה קונה ממנו וסיפר שהוא מתעניין, כי פגש אחד שמסחרו בשיווק ביציץ והתאונן על קשיים בפרנסתו, וביקשו אם יוכל להשתדל לפרנסתו, ועל כן עלתה על דעתו לברר אולי הישיבה תוכל לקנות ממנו.

הג"ר אלחנן קונשטט מראשי הישיבה, שסיפר זאת כשיצא ממשרד הישיבה ששמעו אז מהאחראי, היה נרעש, היכן נשמע עונה שכזו, שרבינו ירד מהגבהים הרוחניים בסוגיות שעוסק בהם שעוסק בהם, להורות את עם השם הלכה וכו' לרדת למשרד הישיבה, לנסות לדאוג ליהודי שמתקשה בפרנסתו.

השמחה בשמחת הזולת

עבודה מיוחדת ונשגבה אצלו היתה ההנהגה של הליכה להשתתף בשמחות שהיה מכתת רגליו ומתרוצץ משמחה לשמחה לאחל מזל טוב לבעלי שמחה ולפעמים לכמה בעלי שמחה בערב אחד, לשמוח בשמחת הזולת. פעמים שמלוויו ניסו לשכנעו שהשעה מאוחרת וכבר מאוחר ופלוני לא כל כך מצפה ולא יפגע אם לא יבא, אך הוא השתדל בכל כוחו לשמח כמה שיותר. וסיפר אחד שנתלווה לרבינו באחת משנותיו האחרונות כאשר נסע לכינוס שהתקיים מחוץ לעיר וחזר לירושלים. עצם השתתפותו באותו כינוס היתה חידוש שכן בכוחותיו החלשים באותה תקופה כבר לא נסע חוץ לעיר, אבל היות וראה בזה ענין גדול ובשורה של אחדות המחנה נסע. כשחזר כבר היתה השעה מאוחרת מאד ורבינו החל לחשוב, יש הרי בשמחה בחצר חסידות פלונית ובעוד חצר והלא הם ביקשו מאד שאבוא והלך. כשסיים נזכר שהיה בחור בישיבה שהיה מדובר שרבינו יהיה מסדר קידושין שלו ובגלל הכינוס לא הגיע לסדר לו קידושין, ואמר שמן הראוי ללכת לשמחו. אמרו לרבינו מלוויו, מה

כל מי שהיה מצוי בבית של המשגיח ונ"ב הרבנית צביה ע"ה, יודע שתי עובדות. מחד גיסא, ההתחשבות בדעתה וברצונה של הרבנית, היתה מקסימלית אצל המשגיח. כך ברוחניות, כך בגשמיות ובפרט בעניני הבית - 'על פיה ישק כל דבר'. ומאידך גיסא, כל הגה אשר יצא מן המשגיח, רצון, או מחשבה, קודש קדשים היה כלפיה.

הגאון רבי ברוך מרדכי אזרחי זצ"ל ראש ישיבת 'עטרת ישראל' בשיחה מיוחדת על חכמת נשים בנתה ביתה

"בני רחל אשת יעקב" (בראשית מ"ו, י"ט)

כשברא הקב"ה את עולמו, לא החסיר ממנו דבר. הכינו, כלול בהדרו ומשוכלל בשלמותו, להיותו 'כל שתה תחת רגליו' של האדם, שנברא זה עתה בצלם אלוקים. 'אדם' זה נברא כליל המעלות, ברוך כשרונות, כוחות ומדות. כל אלו, קבע הקב"ה ב'אדם'. לא חסר דבר מכל אשר דרוש לו למילוי תפקידו ויעודו עלי אדמות. והנה נוכח הקב"ה, כי על אף בריאת האדם, על סגולותיו, מוכשרויותיו, מדותיו ותכונותיו, קיימת תכונה אחת נעלה יסודית ביותר. לא יכון עולם ואדם בלעדה. אשר אין האדם על כל מרחביות אישיותו, מסוגל להכילה. הלא היא תכונת ומעלת ה'אמהות'. רצה איפוא רצונו יתברך לברא אדם אשר יהא מסוגל להכיל 'אמהות', על כל הכלול בה.

ולא מצא הקב"ה כלי מחזיק ברכה זאת, אלא 'אשה', ויברא האלוקים את ה'אשה'. ברא איפוא הקב"ה בריאה מיוחדת למלא את רצון רצונו יתברך - זהו 'כרצונו'! זאת היא הברכה, כי בה בברכה זאת, מודה האשה להקב"ה על שמצא בה את מילוי רצונו יתברך. או בלשון הכתוב 'ויאמר אלוקים לא טוב היות האדם לבדו אעשה לו עזר כנגדו' [בראשית ב-ח] כלומר, יש בו באדם הכל. אבל תכונה זאת אשר נקראת 'עזר', לא קיימת בו. חייבים לברוא בריאה מיוחדת לצורך קיום משאלה זאת, כביכול, של הקב"ה, בריאה של 'עזר כנגדו'.

'ויבן ה' אלוקים את הצלע'... [שם-כב]. "ברוך אתה ה', שעשני כרצונו"...

ה'אמהות', היא ההתגלמות של ה'עזר כנגדו', ברוממותם הגבוהה של עומק משמעותם!...

בכדי לתאר לכם מהו התפקיד המיוחד שרק האשה יכולה לבצעו בשלימות, ואין איש מלבדה המסוגל לעשות זאת כמוה, אצטרך להקדים ולספר לכם סיפור ייחודי על אשה צדקנית מיוחדת.

המדובר בהרבנית מרת ביילא הינדא מלצר ע"ה, אשת חבר של מרן הגאון רבי איסר זלמן מלצר זיע"א, מפורסם עליה בין היתר, שהוצאת ספרו החשוב של בעלה 'אבן האזל' נזקפת לזכותה, כשהיא היתה זו

שהמריצה אותו יותר מכל להוצאת הספרים, הכיצד? ידוע שרבינית ביילא הינדא היו כמה אחיות, אחת היתה נשואה להגאון רבי משה מרדכי אפשטיין זצ"ל, אחרת היתה נשואה לרבי ברוך הורביץ, אחת לרבי שעפטל קרמר, ועוד גאוני ישראל. אך רבי איסר זלמן ורבי משה מרדכי היו רעים וידידים מנוער, מעת לימודם יחדיו בוואלוזין בימי הזוהרים, כל ימיהם היו ידידי נצח, שנמשכה על פני שנים ארוכות, והתחזקו בקשרי המשפחה שהיו להם.

יום אחד פנתה הרבנית ביילא הינדא לבעלה

יום אחד פנתה הרבנית ביילא הינדא לבעלה, היה זה לאחר שרבי משה מרדכי זצ"ל הוציא לאור את ספרו הראשון לבוש מרדכי על מסכת ב"ק, שקנה את שמו המיוחד בעולם התורה והשיבות: 'הן יודע אתה שרבי משה מרדכי הוציא עתה את ספרו הראשון לבוש מרדכי, וכל העולם רועש וגועש, אני יודעת שגם אתה מסוגל לעשות זאת לא פחות ממנו, ומדוע לא תמלא אף אתה את חובתך, להוציא לאור חידושיך הרבים'.

מהלכת השמועה, שלא מעט, בעקבות דברים אלו, התיישב רבי

חדש ע"ה, ידוע הוא הדבר שהמשגיח הגה"צ רבי מאיר חדש זצ"ל הטביע את חותמו החינוכי, התורתי ואפילו הלמדני על כל הדורות בהם עסק בחינוכם, ואם נביט אחרונית אין ספק שהמשגיח לא יכול היה לזוז ולהניד צעד כלשהוא בחייו, אילולי הבית הגדול של המשגיח שהיה פתוח לרווחה וכל אחד הרגיש בו כבביתו ממש. בית מופלא זה, היה אחד מכלי העזר החיוניים ביותר להצלחתו, ומי היא הבית אם לא הרבנית צביה לאה ע"ה. וכל מי שדרכה כף רגלו על מיפתן הבית יודע הוא שהיא ניהלה את כל הבית ביד רמה, ובתבונה עצומה.

והנה כל מי שהיה מצוי אצל בית זה של המשגיח זל"ה ונ"ב הרבנית צביה ע"ה, יודע או יבין שתי עובדות. מחד גיסא, ההתחשבות בדעתה וברצונה של הרבנית, היתה מקסימלית אצל המשגיח. כך ברוחניות, כך בגשמיות ובפרט בעניני הבית - 'על פיה ישק כל דבר'. ומאידך גיסא, הגה, אשר יצא מן המשגיח, רצון, או מחשבה, קודש קדשים היה כלפיה. כלום אין כאן איזה 'ממה נפשך'?

אך האמת היא, שהם הם הבונים של כל אשר התרחש בבית הזה. כי ההרמוניה היתה ממש מתנגנת כאחד, משום שתפקידו של מרן המשגיח היה לא רק מטרתו בחיים, אלא גם מטרתה. ומי שידע מה רב היה חלקה והשפעתה על כל מהלך עבודת הקדש שלו, יבין אל נכון שהם הם הדברים. כי היתה הרבנית צביה ע"ה, ה'עזר כנגדו' במלא מובן המושג, ובעיקר הרבנית שהיתה סמל של 'אמהות' נצלה כח אדירים זה, קודם כל לגדילתו וצמיחתו של בעלה הדגול, ויחדיו, לעצוב ביתם הדגול על כל הכלול בזה.

מדי פעם היינו שומעים את הרבנית פונה אליו בשמו, ואומרת: עיקר עבודתך צריך להיות עם יחידים... עליך לחלק את זמנך כך, שרובו יושקע ביחידים... וכו' וכו'. ומי אינו יודע, כי את ההדגשה והדרישה הזאת למדה הרבנית מאישה הדגול. כי כך הוא המהלך. "הוא" הדעת-תורה, הוא הקובע, הוא המלמד והמוחנך. ומשלמדה, התחנכה והחדירה את המושגים בקרבה, שוב חזר הדבר והשפיע דרך כח ה'עזר כנגדו', דרך כל דרכה וכוחה כ'אם הבית'.

ניתן להסיק מכך שכל אם בישראל תתחיל להטיף לבעלה להתחזק בלימוד ועשייה תורתית...

ת. חובה לדעת, שהמציאות העובדתית שהיא אם ילדיו, אינה נותנת לה תואר 'אמהות' לעשות בו כבשלה, או להטיל תפקידים ומשימות ככל העולה על רוחה, רק אשה שיודעת להפנים את המסר הייחודי להיותה 'אם בישראל', היא האשה אשר ניחונה בכוח להיות 'עזר כנגדו', ורק אשה אשר כל מעינה הוא לגדל ולרומם את בעלה וביתה, היא זאת אשר ניחונה בכוח ובמשימה להיות אם 'אמהותית' בביתה (קטעים נבחרים מתוך החוברת 'נשים במאי קז'יין בהוצאת דרשו תש"פ')

איסר זלמן לכתוב את חיבורו הנודע 'אבן האזל', שכיום מתבדרין בבי מדרשא.

עוד מספרים [דומני כי שמעתי זאת מאחד מבני החבורה הקדושה הקבועה שהיה מרן הגרא"ז זצוקל"ה לומד עמם מידי ים ביומו בביתו שב'בתי ראנד' בירושלים]. כידוע, הרבנית בילא הינדא ע"ה היתה כותבת את חידושי תורתו, והיתה שקועה בזה מאד, עד כי באחד הימים, בעודם מסובים סביב לשולחן בשקלא וטריא עירנית, מבחינים ברבנית בילא הינדא ע"ה ניצבת בפתח, הקולמוס הטבול בידו בידה, וממתנה לפסק זמן לשאול את שאלתה. כשפנה אליה מרן זצוקל"ה כשואל מה חפצה, שאלה תוך כדי נימה מתמיהה - "אינני מבינה, הרי את אותה הראיה שהבאת מלשוננו של הרמב"ם, היית יכול להביא מלשון הרמב"ם כאן בהלכות נזקי ממון, ומדוע הרחקת להלכות פסולי המוקדשין?... והוא זצוקל"ה כדרכו המת'יחסת בחשיבות לפניויותיה, משיב בנחת, עד שנחה דעתה...

נראה, שפשר ההנהגה של שניהם, ההרמוניה שביניהם וכל הכרוך הזה, כפי שבא הדבר לידי ביטוי בשתי עובדות אלו, הוא בהשקפה הנכונה על מהות שליחות ה'עזר כנגדו', או קרי ה'אמהות'.

לאמור: ה'עזר' הגדול ביותר, הוא בביטוייה של ה'אמהות' לא רק כלפי הבנים הביולוגיים, אלא קודם כל כלפי ה'בעל', לגדלו ולרוממו. כי זהו שנטע הקב"ה בבריאת האשה, הכושר המיוחד של 'עזר כנגדו', היינו הכושר של 'אמהות', בגדילתו, בצמיחתו, ברוממותו, של 'אישה', בעלה, וזה עוד לפני הכושר הטמון בהחדרת כל הערכים הללו בכל בני הבית.

כל זה בא לידי ביטוי כאשר גידולו ורוממותו של הבעל [ובני הבית, כמובן] היא מטרתם המשותפת של האיש ו'עזרתו'. שניהם! מחברים את האבן האזל, גם כשאינה משתתפת בפועל בכתיבת החידושי תורה, הלימוד, החידוש, היצירה. ההתעלות וההתרוממות, המה המטרה של ה"יחידיו" הזה.

בילא הינדא פונה אל אישה בתביעה היכן האבן האזל שלך? כ'תובעת' את שלה! וזה עצמו, אין לך מגדל ומרומם גדול מזה. זוהי ההשפעה, זו דרכו. כך מתבטא ה'עזר' - ה'אמהות' כלפי הבעל, כמו כלפי כל בני הבית.

מדי פעם היינו שומעים את

הרבנית פונה אליו בשמו

הוא אומר שבכח האשה להשפיע ולהשתתף בדרכו של בעלה הגדול... ת. אני הכרתי אשה גדולה, שהיא חמותי הצדקנית מרת צביה לאה

רוצים לקבל את 'לקראת שבת' מדי שבוע ישירות למייל? חדש!!! ניתן להרשם בכל עמדות 'נדרים פלוס' ברחבי הארץ

והנה מקבל ר' עמרם בלוי שיחת טלפון מבני משפחת שרון, הלא היא משפחתו של ראש הממשלה לשעבר, שזה כבר כמה וכמה שנים היה מוטל כך כ'צמח' ללא נייע, בני משפחתו חקרו ודרשו ללא הרף בכל העולם מה ניתן לעשות לרפואתו, הם ניסו את טובי הרופאים מן השורה הראשונה והעלו חרס בידם..

הגה"צ רבי גמליאל הכהן רבינוביץ שליט"א על כח התפילה

"וַיִּגַשׁ אֵלָיו יְהוָה וַיֹּאמֶר בִּי אֲדֹנָי יְדָבָר נָא עֲבֹדָה דְבָר בְּאַזְנֵי אֲדֹנָי וְאֵל יַחַר אַפָּה בְּעֵבְדֶךָ" (בראשית מ"ד, י"ח)

מפרש בספר הקדוש באר מים חיים ובעוד ספרים קדושים, על פי מה שאמרו במדרש (ב"ר צג, ו) הגשה לתפילה, עיין שם, שהגם שהיה נראה כמדבר אל יוסף, באמת בתוככי ליבו היה מתפלל לפני השם יתברך, והיה מסתיר תפילתו בהעלם, כדי להרחיקה מאחיות החיצונים, כידוע.

סיפר לי מחותני הרב החסיד ר' עמרם בלוי, מוועד הכשרות דעיר הקודש ירושלים תיבנה ותכונן, שלפני מספר שנים נפל למשכב, לא עלינו, ובהתגברות המחלה היה מוטל כמה חודשים מחוסר הכרה במצב קשה ביותר, הנקרא "תרדמת", אשר בהגדרות הרפואיות הוא נחשב כמו "צמח", ואין שום אופן בעולם, עצה או תרופה לעוררו מתרדמת זו. מצב זה יכול להמשך על פני שנים רבות, רחמנא ליצלן. ביום אחד לפתע פתאום בנס מן השמים פקח את עיניו, ואט אט חזר להכרתו המלאה, עד שהבריא לגמרי, בחסדי שמים, וחזר לבריאותו השלמה כאחד האדם, לאורך ימים ושנים טובות. הסיפור הזה היכה גלים בעולם הרפואה, בהיותו מקרה יוצא דופן, כשרוב החולים במחלה זו אינם יוצאים ממנה, ה' ירחם.

הם הצהירו בפה מלא, שהינם מוכנים לפזר הון רב בעד גילוי הסוד

חלפו כמה חודשים, והנה מקבל ר' עמרם שיחת טלפון מבני משפחת שרון, הלא היא משפחתו של א' שרון, ראש הממשלה לשעבר... שזה כבר כמה וכמה שנים היה מוטל כך כ'צמח' ללא נייע וללא זיע. אנשיו ובני משפחתו חקרו ודרשו ובררו ללא הרף בכל העולם מה ניתן לעשות לרפואתו, הם ניסו את טובי הרופאים מן השורה הראשונה שבעולם הרפואה, ואף פרופסורים ידועי שם מהמומחים ביותר בעולם, והעלו חרס בידם.. כולם קבעו בהחלטיות שעל פי כל סדרי הרפואה אין שום תרופה למחלתו! אך בניו לא אמרו נואש, והחלו לברר בין בתי החולים השונים, האם

ישנם אנשים שחלו במחלה זו ויצאו ממנה, וכך נודע להם, מתוך אחת הרשימות שקיבלו, על הרב החסיד ר' עמרם שחלה אף הוא באותה מחלה בדיקוק, ושכב 'צמח' מספר חודשים באותו מצב כאביהם, עד שלפתע התעורר ויצא לחיים מחודשים. עתה בקשו הם לקבוע פגישה עם ר' עמרם, כדי לנסות לדלות ממנו ולגלות את הסוד המופלא, כיצד זה הצליח לצאת ממחלה קשה ונוראה שכזו? בהגיעם אל ביתו מלווים במשלחת של צוות רופאים מומחים, החלו בחקירות ובדרישות בפרטי הפרטים של כל דרכי התרופות והרופאים שטיפלו בו, כשראה ר' עמרם לאן נוטים הדברים פתח את פיו בחכמה ואמר:

"דעו נא היטב, מבחינה רפואית כנראה עשיתם אתם הרבה יותר ממה שהיה בכוחי לעשות, כל מה שניסיתי אני בודאי ידוע לכם מכבר, ולא אוכל לחדש בפניכם בתחום הרפואה מאומה, אולם דבר אחד בלבד יש לי, שאותו לא תוכלו להשלים בשום אופן!" חברי המשלחת נדרכו תכף ועשו אוזנם כאפרכסת, הנה הולך הוא לפענח את ה'סוד' הגדול, ואולי אף להחזיר את ראש הממשלה לשעבר לבריאותו השלימה... הם הצהירו בפה מלא, שהינם מוכנים לפזר הון רב בעד גילוי הסוד, ויעשו כל אשר יאמר להם. הם התחננו לגלות בפניהם מה הוא הדבר שהם עדיין לא ניסו.

בהר הזיתים.

הרבי הקדוש, כשומעו הקושיה העצומה, עצם את עיניו הקדושות

הגאון הקדוש רבי מאיר יחיאל הלוי, גאב"ד קהילה קדושה אסטראווצא זצוק"ל, בעל "מאיר עיני חכמים", היה מפורסם בכל העולם בגאונותו העצומה. מלבד צדקותו ותעניותו הרבות, וקדושת פרישותו הידועה, היה מפלפל בחריפות עצומה עם סגל תלמידים מובחרים, שהיו בעצמם גאונים מופלגים. כבר נדפסו כמה וכמה ממבחר ספרי קודשו בהלכה ובאגדה, המלאים וגדושים בחריפות ובקיאות מדהימה.

במוחו הכביר היה מחשב ברגעים אחדים חשבונות קשים ועצומים מפרק הוויות ומשבר סלעים ובונה עולמות שלמים, נדבך על גבי נדבך, כשהוא קושר באומנות חשבונות הפלאי סוגיה בסוגיה, עד שבשלמות המלאכה וחיבור כל החוליות יחדיו, נהפך כל עקוב למישור, והתיישב דבר דבור על אופניו, בבניין נאה ומהודר להפליא! בישיבתו פעם בסגל חבורת קודשו, ומסר בפניהם את שיעורו הקבוע, היקשו התלמידים - שהיו אריות אדירים גאוני תורה - קושיה עצומה, שככל שעמלו וטרחו למצוא את פתרונה, נשארה בידם בגדר "צריך עיון גדול"!

הרבי הקדוש, כשומעו הקושיה העצומה, עצם את עיניו הקדושות, וישב כך דומם משך חמש דקות תמימות. לאחר מכן פתח את עיניו והחל להרצות את תרוצו בגאונות ובחריפות, כי ה' הטובה עליו, וישב כל הקושיה באופן הטוב ביותר.

אחד התלמידים, שהתלהב מאד מן החריפות והגאונות שבתירוץ נפלא זה, לחש באוזן חברו שישב על ידו בהשתוממות: "תוך חמש דקות תרוץ שכזה!"

הדברים הגיעו לאוזניו של הרבי הקדוש. הוא פנה לאותו תלמיד ואמר: "לא כן! אלא ארבע דקות שהתפללתי והתחננתי לפני השם יתברך להאיר עיני בתורתו הקדושה, ואחר כך חשבת את התירוץ בדקה אחת!!!"

ארבע דקות תמימות של 'הגשה לתפילה' של צדיק וקדוש, בהשתפך נפשו לפני ה' - בוודאי בכוחן להוליד תירוץ של גאונות אדירה בתוך דקה אחת!

(מתוך טיב המעשיות)

אמר להם הרב: "יש לי כמה מאות נכדים, כן ירבו, שהתפללו עבורי בלב קרוע ומורתח מדי יום ביומו, בכל אותה עת שחליתי, תפילות בוקעות רקיעים - זהו הסוד הגדול, שכנראה, אין לכם עדיין.. זה ורק זה הוא פשר החלמתי, בנס ברור בחסדי שמים מגולים, ממלך יושב על כיסא רחמים!"

לא ידעו את נפשם - כיצד מוצאים עצה נבונה לצאת מן הסבך

הרב הקדוש בעל "בית אהרון" מקרלין זצוק"ל, זכותו יגן עלינו, היה מקפיד מאד על תפילה בציבור, והיה אומר שהתפילה בציבור מתקבלת למעלה כמו תפילת הצדיקים!

פעם אחת נצרך לעבור ניתוח מסוים בגופו הטהור, אך הוא סרב לגשת לטיפול רפואי זה, מחשש הפסד תפילה בציבור! בנו הקדוש [הרב הקדוש רבי אשר מסטולין זצוק"ל] והגבאים הנאמנים המופקדים על שמירת בריאותו, ובראשם הגבאי הישיש המפורסם, הרב החסיד ר' ישראל בנימין גלויברמן ז"ל, לא ידעו את נפשם - כיצד מוצאים עצה נבונה לצאת מן הסבך. הם דרשו ברופאים כיצד לרפאותו בלא שיגיע מזה הפסד תפילה בציבור.

לאחר דרישות וחקירות נמצא פרופסור אחד, שאמר שביכולתו לערוך את הניתוח מיד לאחר תפילת מנחה גדולה, כך שבטרם עלות השחר יוכל כבר להתפלל מעריב בציבור!

ואכן נבחר 'מנין' מיוחד, מגדולי החסידים יושבי החצר, שהיו כידוע, קדושים וטהורים ומהם בעלי רוח הקודש! המניין ליווה את הצדיק, האדמו"ר הזקן, אל בית הרפואה, שם עבר הרבי בשעות שלפני הצהריים את כל תהליך ההכנה לניתוח. בטרם כניסתו לחדר הניתוחים התפלל תפילת 'מנחה גדולה' בציבור, תכף בזמנה הראשון ומיד לאחריה החל הניתוח, כשהמנין המובחר עומד מבחוץ כל העת בתפילה ובתחנונים לפני השם יתברך להצלתו, ולהשיב את בריאות קודשו לאיתנה.

ואכן בסוף הלילה התברר שהניתוח הצליח, הרבי הקדוש כבר התעורר והם כולם התפללו מעריב בציבור לפני עלות השחר, לשמחת לב הצדיק!

לאחר מכן קרא מרן ה"בית אהרון" לגבאי הראשי, הרב רבי ישראל בנימין הנ"ל, שדאג ואירגן את כל המנין וכו', ונתן לו ברכה בלשון קודשו "ליינג לעבן זאלסטו" (שתאריך ימים) ואכן זכה הוא להאריך ימים עד גיל מופלג ביותר, ואף זכה לעלות ארצה, ומנוחתו כבוד

שמיענו ותחי נפשכם

הצטרפו אלינו לשיעורים מרתקים של מגידי השיעורים שבחרנו עבורכם, ב'דף היומי בבלי',
ה'עמוד היומי' ו'בדף היומי בהלכה'. כנסו לקו השיעורים של 'דרשו' 077-2222-666

מה יעשה אדם, אם באמצע התפילה מגלה הוא פתאום, למרבה הצער, שלא כיוון בתפילתו כלל? הוא התחיל להתפלל, אבל אז נזכר שאחרי התפילה הוא חייב ללכת לקנות מוצר מסויים, ואחר כך הזכיר לעצמו שעליו להיפגש עם אדם פלוני, ולסדר עניין דחוף במשרד כלשהו, ופתאום הוא מוצא את עצמו ב"שמע קולנו"...

הגאון רבי ראובן אלבז שליט"א על התפילה וטהרת הלב

"וַיִּגַּשׁ אֱלֹהֵי יְהוָה וַיֹּאמֶר בִּי אֲדֹנָי" (בראשית מ"ה, י"ח)

דרשו רבותינו (בראשית רבה צג, ו): רבי יהודה אומר: הגשה למלחמה, כפי שנאמר (שמואל ב' י, יג): "ויגש יואב והעם אשר עמו למלחמה".

רבי נחמיה אומר: הגשה לפיוס, כפי שנאמר (יהושע יד, ו): "ויגשו בני יהודה אל יהושע לפייסו".

רבנן אמרו: הגשה לתפילה, כפי שנאמר (מלכים א יח, לו): "ויגש אליהו הנביא ויאמר ה' אלקי אברהם יצחק וישראל, היום יודע כי אתה אלקים בישראל ואני עבדך".

לקראת מפגשו עם מושל מצרים - אשר לא נודע באותה שעה שהוא יוסף הצדיק - הכין יהודה את עצמו לשלושה דברים: דורון [פיוס], תפילה ומלחמה.

שמעתי מראש הישיבה שלי, הגאון רבי מאיר דב רובמן זצוק"ל, יסוד נפלא:

רבותינו משווים את שלוש ההגשות שבהן ניגש יהודה - תפילה, מלחמה ופיוס. יש בכך לימוד גדול לעניין התפלה: הלא בכדי לצאת למלחמה באויב צריך הכנה, אומץ, וגבורה גופנית ונפשית. כך גם כדי להתפלל. כדי לשפוך שיח לפני ה', בדברים היוצאים מהלב - נדרשים הכנה ומאמץ, וגם גבורה נפשית וגופנית.

וכן בעניין הפיוס - כדי לפייס אדם, שהיה שרוי בכעס, ולהפכו משונא לאוהב, צריך הכנה גדולה ומאמץ כביר, כמו לקראת מלחמה. לא מספיק סתם לפייס במלים שאין בהן ממש, אלא צריך לעשות זאת מכל הלב ובחכמה.

אמרו רבותינו (סנהדרין כב ע"א): "המתפלל צריך שיראה עצמו כאלו שכונה כנגדו". לשם כך צריך הכנה ואומץ וגבורה נפשית, וכן אמרו (ברכות לא ע"א): "המתפלל צריך שיכוון את ליבו לשמים. וסימן לדבר (תהלים י, יז): 'תכין לבם תקשיב אונך' - תכין לבם, ואז תקשיב אונך. אם אדם מכין את עצמו לפני התפילה, הקדוש ברוך הוא יאזין לתפילתו ויקבלה ברחמים וברצון.

התפילה אינה סתם הוצאת מלים מהפה, אלא צריכה לצאת מהלב, כפי שנאמר (דברים יא, יג): "ולעבדו בכל לבבכם". אמרו חז"ל (תענית ב ע"א): "איזוהי עבודה שבלב הווי אומר זו תפילה".

עמידה בתפילה מתוך כובד ראש

העיקר בתפילה הוא הלב, ואם אין בה לב - אינה ראויה, שנאמר (ישעיה כט, יג): "בפיו ובשפתיו כבדוני ולבו ריחק ממני".

כתב השל"ה הקדוש (תמיד, עמוד התפלה, חנכה רמט): "תפלה בלא כונה כגוף בלא נשמה".

אמרו רבותינו (ברכות ל ע"ב): "אין עומדים להתפלל אלא מתוך כובד ראש", וזכורני, שכאשר היינו נערים בגיל ארבע-עשרה, היה ראש הישיבה מסביר לנו מהו "כובד ראש".

תחילה היה שואל בהאי לישנא: "תשמעו, ילדים, אתם יודעים מה נקרא בכובד ראש?".

הוא תרץ: "כשהראש שלך כבד, אינך יכול להזיזו לכאן ולכאן... אבל אם נכנס אדם לבית המדרש, ומיד מרים את הראש ומסתכל מי נכנס, זה לא כובד ראש. התרנגול אינו חושב, ולכן כל רגע הוא מסובב ראשו לארבע כנפות הארץ, ראשו תמיד בתנועה. אך האדם צריך להיות בכובד ראש, כאילו שמו על ראשו דבר כבד, המונע ממנו להרים ראשו מהלימוד ומהתפילה!".

צריך האדם לשים את עיניו בתוך הסידור ולא להזיז משם, כדי שלא

סיח דעתו מהתפילה.

כדי להתפלל כראוי לפני בורא העולם, דרושה הכנה גדולה, לא פחות מההכנה שמתכוננים לקראת מלחמה.

כמה קשה לשמור על המחשבה, שהרי "והוא עמד עליהם", היצר עומד על האדם ומסיח דעתו, ובמיוחד בשעה שמתחיל להתפלל. מסופר על אדמו"ר קדוש, שהיה רגיל לגשת לחסידיו לאחר שסיימו להתפלל, ולומר להם: "שלום עליכם, ברוכים הבאים!".

הם לא הבינו את כוונת הרב, שהרי לא הלכו לשום מקום, אלא נשארו כל הזמן בבית הכנסת. אך השיב הרב על תמיהתם, שאמנם גופם בבית הכנסת, אך מחשבתם מטיילת בכל רחבי העולם...

אמרו חכמים בדרך מליצה, שלכן אומרים בסוף התפילה: "עושה שלום במרומיו, הוא ברחמי יעשה שלום...", זוהי אמירת 'שלום' לאחר נחיתת האדם מעולם החלומות שהיה בו, למרבה הצער, במהלך התפילה.

אף הוסיפו ואמרו, שמה שאדם לא מצליח לעשות כל החיים, הוא מצליח לעשות בתפילה אחת - נוסע להונג-קונג ולצרפת, לארצות הברית ולקנדה, וכל זה בדקות הספורות שבהן הוא מתפלל... מעביר הוא את תפילתו ללא כוונה ומחשבה, "ותעבר המנחה על פניו", בדיל ויעבור...

אולם עבודתנו היא להשתדל שלא להסיח דעת ומחשבה מהתפילה, אלא להתפלל מעומק הלב לאבינו שבשמים, שישמע תפילתנו. "דע לפני מי אתה עומד, לפני מלך מלכי המלכים, הקדוש ברוך הוא" (ברכות כח ע"ב).

לחטוף ולהציל מה שאפשר!

מה יעשה אדם, אם באמצע התפילה מגלה הוא פתאום, למרבה הצער, שלא כיוון בתפלתו כלל?

הוא התחיל להתפלל, אבל אז נזכר שאחרי התפילה הוא חייב ללכת לקנות מוצר מסויים, ואחר כך הזכיר לעצמו שעליו להיפגש עם אדם פלוני, ולסדר עניין דחוף במשרד כלשהו, ופתאום הוא מוצא את עצמו ב"שמע קולנו"...

בדרך כלל, במצב כזה היצר הרע מנסה לייאש את האדם בטענת "וכאשר אבדתי אבדתי", אך על האדם לתפוס עצמו ולכוון בברכות שנותרו לו, לחטוף ולהציל מה שנשאר.

ה"חפץ חיים" ממשיך על כך משל נפלא מאוד:

אשה אלמנה הייתה מוכרת תפוחים בדוכן במרכז העיר, יחד עם בתה הקטנה. פעם אחת הוצרכה האם ללכת למקום כלשהו, ובקשה מבתה הקטנה לשמור על הסחורה עד שתשוב. למרבה הצער הגיעו כמה פרחחים מנוערים מתורה ומדרך ארץ, הפילו את ארגזי התפוחים, וחטפו להם הרבה מן הפירות.

הילדה התחילה לבכות ולצעוק, אך אדם חכם שראה זאת, אמר: "עד שאת עומדת ובוכה על התפוחים שנחטפו, מהרי וחטפי גם את מן התפוחים שנשארו! אכן, את מה שכבר נגזל אין ביכולתך להשיב, אבל יכולה את להציל מן הנותר ככל יכולתך!".

הנמשל: אדם נעמד להתפלל, ופתאום הוא מגלה שהיצר חטף ממנו

ברכות רבות, שאמרן מבלי כוונה כלל. ולא זו בלבד, אלא שהיצר מנסה לייאש אותנו, שהרי הפסיד כבר כל כך הרבה, ואין כביכול ערך לתפילתנו... אך אל לו, לאדם, להתייאש, אלא יחטוף את מה שנשאר!

ייתן לבו לומר את הברכות שנותרו לו, מעומק הלב ובכוונה גדולה, ויזכה לטעום את טעמה המתוק והנפלא של התפילה.

"ויגש אליו יהודה"

מהו 'אליו'? לשם מה נכתבה התיבה הזו?

אלא - אומר ה"אור החיים" הקדוש - ביקש יהודה להוריד את שנאת המלך אליהם, לכן מילא את ליבו באהבה גדולה כלפיו, והגיש את עצמו ואת לבו אליו.

הוא היה בטוח שאם בליבו יחליט שהוא טוב ועדין, גם המלך ירגיש כך, ויחסו אליהם יתהפך!

אמנם, אהבתו של יהודה נכנסה מלב אל לב, ועל ידי כך נכמרו רחמיו של יוסף על האחים.

אם יש לאיש אויב, והוא רוצה לקרבו ולבטל את השנאה שביניהם, יוכל להשתמש לצורך העניין בפטנט מופלא, גילוי מיוחד שגלו לנו רבותינו בנבכי הנפש: עליו לחפש בו נקודות שבאמת ראוי לאהוב אותן בזכותן.

גם אדם רע מעללים יכול להיות אדם נאמן, ישר או אציל. אמנם הוא לא בסדר בתחומים מסויימים, אבל יש בו גם חלקים טובים.

כשאדם יושב וחושב ומוצא את הנקודות הטובות בזולת, וניגש אליו תוך שהוא מהרהר בדברים הללו - הוא יצליח לעקור את השנאה שלו כלפיו, וכן את השנאה שיש בלבו של חברו, שהרי אמרו: "כמים הפנים לפנים כן לב האדם לאדם" (משלי כז, יט).

עצם המחשבה על מעשיו הטובים יוצרת ביניהם קשר לבבי. מין תקשורת סמויה, קשר פנימי מלב אל לב. קשר, שלא צריך עבורו לא טלפונים, לא פקסים ולא מיילים. מקבלים את התדר הישר אל תוך הלב... אני מרגיש שפלוני זקוק לי, הלב שלי אומר לי...

"מלאתי את לבי באהבה אליו"

רבי נחום שאדיקר זצ"ל, אביו של רבי שלמה זלמן בהר"ן, שבנה כמה שכונות מחוץ לחומות ירושלים, היה גאון וצדיק, ושמש כרבה של העיר שאדיק.

בעירו התגורר אדם בשם גרונם, שכונה גרונצ'י גיציס.

גרונצ'י היה מלשין שהטיל את אימתו על העיר כולה. על מה לא היה מספר? על מכירה שאינה מדווחת מספיק לצרכי מיסים, על בניה לא חוקית, על מכירת סחורות מיובאות מבחוץ או על דיבורים של אנשים בחדרי חדרים, שאפשר לפרשם בכל מיני אופנים. אנשים היו נאסרים ונענשים כתוצאה מן ההלשנות שלו, ולגרונצ'י לא היה אכפת מכלום.

הוא לא פרק על מצוות. חלילה לו מעשות כן. מגיע היה להתפלל שחרית וערבית בבית הכנסת. הציבור היה כל-כך מפחד ממנו, עד שהגבאים דאגו לקרוא לו לעלות לתורה תמיד בעליה החשובה ביותר בעיניו - 'ששי'. על פחות מזה לא הסכים להתפשר.

אחד מהילדים בכיתה נסע עם הוריו לארצות הברית כדי לעשות אזרחות אמריקאית ושהו שם כחודשיים. זה היה לפני כארבעים שנה, בימים ההם אצל ילדים לנסוע לאמריקה זה נשמע כמעט טיסה לחלל! כשחזר לכיתה, המלמד ביקש ממנו שיספר מה עבר עליו?

הגאון רבי יחיאל צוקר שליט"א, מרבני ישיבת 'תורה בתפארתה' על לקחת את הרגעים הנעלים ולהקדישם לבורא עולם

"ויפל על צואריו ויבך על צואריו עוד" (בראשית מ"ו, כ"ט)

יעקב אבינו מקבל את הבשורה שיוסף חי והוא מלך במצרים, כך שחלומותיו התגשמו. כשראה את העגלות ששלח לו יוסף - רמז למה שלמדו לפני שנפרדו, פרשת עגלה ערופה - חייתה רוחו, והוא מחליט לרדת למצרים, לפגוש את יוסף בנו האהוב.

ברגע הפגישה, התורה מספרת על יוסף: "ויפל על צואריו ויבך על צואריו עוד", וכתב רש"י: "אבל יעקב לא נפל על צווארי יוסף ולא נשקו, ואמרו רבותינו שהיה קורא את שמע".

והשאלה מפורסמת: מה ראה יעקב לקרוא קריאת שמע דווקא ברגע הזה?

ישנה תשובה מפורסמת על שאלה זו, שיעקב הרגיש באותם רגעים רגשות אהבה גדולים במיוחד לבנו יוסף. אמר יעקב: את האהבה הגדולה הזאת אני נותן לאלוקים! הוא לא מנשק את בנו, לא מחבק אותו, אלא קורא קריאת שמע: "ואהבת את ה' אלוך בלבב ובכל נפשך".

אפשר לנתב את התשובה הזאת לכמה אפיקים, והיית רוצה לנתב אותה לכיוון מסוים שהוא נושא השיחה, ולפני כן אפתח בסיפור:

בסיום הקנייה אמרה לנו המוכרת שיש

ביציאה מהחנות קופסא עם סבונים

בהיותי ילד, אחד מהילדים בכיתה נסע עם הוריו לארצות הברית כדי לעשות אזרחות אמריקאית ושהו שם כחודשיים. אני מדבר על התקופה שלפני ארבעים שנה, בימים ההם אצל ילדים לנסוע לאמריקה זה נשמע כמעט טיסה לחלל! כשחזר לכיתה, המלמד ביקש ממנו שיספר מה עבר עליו? במשך שעה שלימה הילד סיפר "סיפורי אמריקה". אני לא זוכר הרבה ממה שהוא סיפר, אבל סיפור אחד נחרט בזיכרוני עד עצם היום הזה. וכך סיפר:

הגענו לאחת החנויות הגדולות לקניות. בסיום הקנייה אמרה לנו המוכרת שיש ביציאה מהחנות קופסא עם סבונים, וכל אחד רשאי לקחת סבון. ראוי להדגיש שלפני ארבעים שנה לא היה עוד את המושג "קנה - קבל", כך שההצעה של המוכרת נשמעה לנו "בשמים". נגשנו לקופסא, וכל אחד לקח שני סבונים...

המוכרת פנתה אלינו באדיבות: "נכון אתם ישראלים?" התפלאתי איך היא ידעה. בחנות הזאת מסתובבים אנשים מכל העולם. והיא הסבירה מיד: "רק ישראלים - כשנותנים להם משהו בחינם, הם לוקחים שניים..." והיא המשיכה: "לכן אתם, הישראלים, עניים! בגלל שאתם משקיעים את הכוחות שלכם, המשאבים שלכם, הזמן שלכם בלאסוף פרוטות, במקום לאסוף מיליונים".

המשפט הזה נחרט עמוק בתודעתי. יש בו מסר עצום, ואני מבקש להרחיב מעט את הדברים:

בעלי המוסר אומרים, שההבדל בין חכם לטיפש הוא, שהחכם לוקח גרוטאות והופך אותם לזהב, ואלו הטיפש לוקח זהב והופך אותו לגרוטאות.

המשגיח רבי ירוחם זצ"ל ממיר, מדבר באותה שפה כלפי העשירים, בעלי המעוף, שיודעים להסתכל על העולם בגדלות, ואינם מסתפקים בהסתכלות צרה, מקומית, כמו העניים.

אמריקה יצרה המון כסף. זה הסוד האמריקאי. סוד בן משפט אחד קצר: 'טיים איז מאני' - זמן זה כסף. הערך העליון בעולם הוא הכסף, ולמען השגת מטרה זו יש לנצל את הזמן ולא לבזבזו על שטויות, כלומר: על כל מה שאינו כסף.

'מאני איז טיים' - כסף זה זמן.

אבל אנחנו כיהודים חייבים להפוך את המשפט הדוחה הזה, ולומר: 'מאני איז טיים' - כסף זה זמן. זמן זה חיים! לא מבזבזים את הזמן, את החיים, על שטויות, על כסף! אפשר לנצל את הזמן לעשות מיליארדי מיליארדים - נצח נצחים!

יעקב אבינו אומר לעצמו: יש לי עכשיו רגעים כל כך חזקים של אהבה, של התרגשות. אפשר לתעד אותם במצלמה, ואף להסריט אותם במסרטה. מה יישאר מזה אחר כך? כלום! אולי נצפה בתמונות ובהסרטים עוד פעם או פעמיים, נתרגש מחדש, אבל לאחר מכן זה יישאר בכרטיס זיכרון וזהו זה... עדיף לקחת את הרגעים הללו ולהקדישם לבורא עולם, להתחבר אליו, להתעלות, ובכך לנצל את הרגעים המיוחדים הללו לקנין של נצח נצחים.

יעקב הולך לפתוח מסלול חדש. הוא יורד למצרים הוא ובניו. כדי לנצל את המרב שיש בירידה הזאת, לרכוש מיליארדים, הדבר הראשון הוא: לומר תודה לאלוקים! לקראת המסלול החדש, בו אני הופך להיות איש אחר, עלי להתאחד עם אלוקים באמצעות העצים שאני מכין להקמת המשכן. אני לא הולך למצרים כדי להעביר שם איכשהו את הזמן. החיים שווים מיליארדים. אני רוצה לנצל שם את הזמן לרכוש קרבת אלוקים ולשם כך יש לפתוח שם בית תלמוד. וזהו המסר שיעקב אבינו מעביר אלינו: לנצל כל הזדמנות בחיים ולהפוך אותה לזהב.

מורי ורבי התכופף ולחש באוזני בנו: "בשביל זה בורא עולם הציל אותי מהשואה?"

זיכני בורא עולם, אחרי שנים של עמל, להוציא לאור את הספר "ואוותר אני לבדי" על תולדות חייו והליכותיו של מורי ורבי פנחס שרייבר זצ"ל. אציין משפט אחד שאמר, שהוא בעצם משפט מפתח המבטא את תמצית חייו.

היה זה אחרי שקנה דירה לאחד מילדיו שהתחתן. לאחר שהבן נכנס לדירה הוא הזמין את ההורים ובני המשפחה הקרובים לבוא לראות אותה. כולם הגיעו, מלבד האבא. שאל אותו בנו: "אבא! לא מעניין אותך לראות את הדירה שקנית מהכסף שלך? הלא טרחת רבות, עמלת ויגעת, עד שקנית אותה!"

מורי ורבי התכופף ולחש באוזני בנו: "בשביל זה בורא עולם הציל אותי מהשואה?"

במשפט הזה הוא בעצם אמר את הכל. קיבלתי חיים במתנה. כשכולם נכחדו - אני נשארת. לבזבז את החיים בשביל לראות דירה? - בשום פנים ואופן לא! נכון, שילמתי עליה סכום נכבד, אבל כל זה פרוטות לעומת החיים עצמם! בחיים אפשר לרכוש מיליארדים - למה לבזבז אותם על פרוטות?

"אינני שנורר, אני יבואן דולרים!!!"

יש בבני ברק יהודי יקר, הרב שמואל ברונר. הוא היה מפורסם כנגן תזמורת, אך למעשה עיקר עיסוקו היה ביהלומים. אביו היה יהלומן גדול, סוחר בבורסת היהלומים בתל אביב, והוא המשיך ומילא את מקומו.

לאחר שהוריו נפטרו הוא נכנס למרן ראש הישיבה הגרא"ל שטיינמן זצ"ל ושאל אותו מה לעשות לעילוי נשמתם? והוא יעץ לו להקים "כולל ערב". היום היהודי הזה מחזיק מאות אברכים בכל רחבי הארץ. לצורך גיוס הכספים הוא עזב את הביזנס בבורסה והפך ל'שנורר' הנוסע לניכר לכמה חודשים בשנה כדי להחזיק את האברכים.

באחד הימים, יצא לו להגיע לבורסה. החברים שלו סנטו בו: "מיהלומן הפכת לשנורר!" השיב להם: "טעות גדולה בידכם! עד היום התעסקתי עם אבנים, היום אני מתעסק עם יהלומים".

זוהי ההשקפה הנכונה! גם אם אני מתעסק עם יהלומים ועושה מהם כמה שקלים, ואפילו הרבה שקלים - אבל מה התכל'ס? השקעתי את הזמן היקר מכל, את החיים, כדי להשיג מה? כדי להשיג כסף שהיום הוא שלי ומחר הוא לא יעזור לי כלום... במקום זה אני יכול, באותם רגעים ממש, לעשות מיליארדים, שיישארו שלי לנצח נצחים! למה לבזבז את הזמן כדי לעשות "כסף קטן"?

כשבאחד מילי שבת ניגשתי להודות להרב חנוך הרשקוביץ שליט"א מיסודות, על עזרתו הגדולה שלא על מנת לקבל פרס, ביציאתו לארה"ב למען הכוללים של 'אגודת בן תורה' אמרתי לו שכולנו הערכה שיוצא 'לשנורר' למען ריבוי התורה באשדוד, תיקן אותי ואמר:

- "אינני שנורר, אני יבואן דולרים!!!"

כמה נפלא מה שאמר, מה עושה יבואן? נוסע לסין רוכש מוצרים זולים בשקלים בודדים מביא אותם לארץ ומוכר כל מוצר בעשרות שקלים, הוא שמביא את נדבת לבם של תומכי התורה הינו יבואן הדולרים המוצלח ביותר, לוקח כמה עלים ירוקים והופך אותם לזהב - הוא עושה מהם תורה!!!

מצד אחד אסור לתת לילד ללמוד עקום. זה ממש לאבד אותו בידיים!

סיפור נוסף על מורי ורבי הרב שרייבר זצ"ל:

הוא זכה ב"ה לבית שגדלו בו אריות. בנים תלמידי חכמים, מופלגים בתורה. אף אחד לא שאל אותו מה היה הסוד לזכות הגדולה הזאת, והוא בעצמו גם לא דיבר על כך, אבל לנו מותר ללמוד דוגמית ממעשיו, שלדעתי משקפת המון.

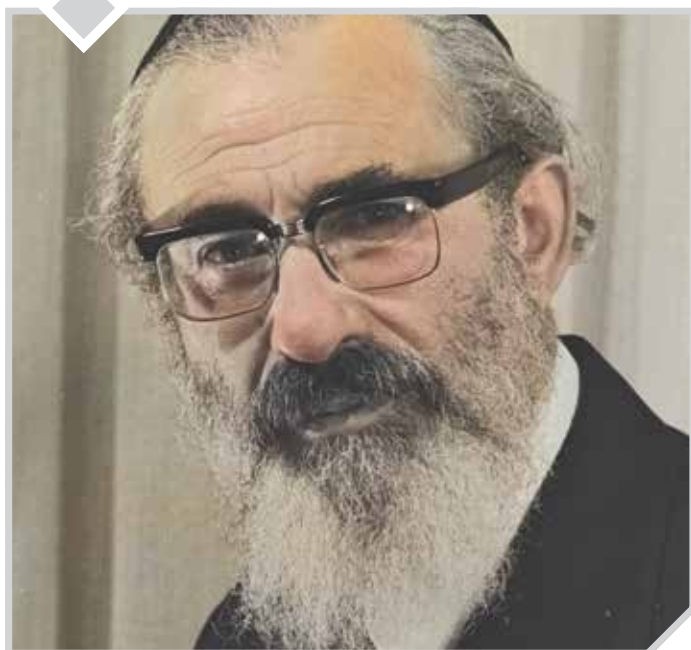
כשהבן הגדול שלו התחיל ללמוד גמרא, פרק "אלו מציאות", האבא שם לב שבשבתות, שאז היה חוזר אתו על תלמודו, הבן לא מסביר את הגמרא כראוי. זה לא התאים לילד, שהיה ילד פיקח, מבין עניין, וכל פעם שהאבא היה מנסה להסביר לו משהו, היה אומר: "אבל הרב'ה הסביר אחרת..." הדבר חזר על עצמו שבוע אחר שבוע, והתברר מעל לכל ספק שהרב'ה הזה פשוט לא יודע ללמוד.

מצד אחד אסור לתת לילד ללמוד עקום. זה ממש לאבד אותו בידיים! מצד שני, ללכת להתלונן על המלמד בפני המנהל, זה עלול לקפח את פרנסתו של המלמד. שום דבר טוב לא יצמח מעשיית מעשה נגד הזולת. מה עושים?

הוא ניגש למלמד, ואמר לו: "אתה מלמד עכשיו פרק 'אלו מציאות'.

נכנסתי עם התורמת למרן החזו"א, אולם במקום שיתן לה ברכה, החל מרן לשאול אותה שאלות: "מניין יש לך כל כך הרבה כסף?" וכו' היא סיפרה שעשרות בשנים חסכה מפיה ואספה פרוטה לפרוטה. לאחר ששמע מרן את כל הפרטים, אמר לה מרן: "אני מייעץ לך, שלא תתני לישיבה את כל הכסף שחסכת, אלא רק שלישי ממנו... כשיצאנו מביתו, לא ידעתי את נפשי, ראשי היה סחרחר עלי..."

הרב שלמה לורנץ ז"ל על המבט של גדולי ישראל, על תרומות ותורמים

"וַיִּלְקֹט יוֹסֵף אֶת כָּל הַכֶּסֶף" (בראשית מ"ז, י"ד)

בשנת תש"ט, בהיותי בארצות הברית, נזדמן לי לפגוש אשה, שביקשה לתרום סכום כסף גדול עבור הקמת ישיבה שתשא את שמה. שמחתי על ההצעה, והצעתי לה לתרום את הכסף עבור ישיבת "חפץ חיים" בכפר סבא, שהיתה אז ישיבה מפורסמת, בראשות הגראי"ל שטיינמן זצ"ל.

האשה גילתה עניין בהצעתי, ואמרה שהיא מבקשת לראות את הישיבה, והיא תבוא לשם כך לביקור בארץ ישראל, ואז תביא עימה את תרומתה. היא הגיעה ארצה, ביקרה בישיבה בכפר סבא, והביעה את הסכמתה המלאה להעניק את הכסף לישיבה זו. אולם בקשה אחת היתה בפיה: שמרן החזון איש יתן לה את ברכתו, לפני שתתרום את הכסף.

נכנסתי איתה למרן והצגתי אותה בפניו, אולם במקום שיתן לה ברכה, החל מרן לשאול אותה שאלות: "מי את ומהיכן את? מניין יש לך כל כך הרבה כסף?" היא סיפרה שהיא עובדת כאחות בבית חולים בארה"ב, ובמשך עשרות בשנים חסכה מפיה ואספה פרוטה לפרוטה, מתוך כוונה לתרום את הכסף לישיבה. היא הסבירה, כי בילדותה שמעה מאביה שזהו הדבר החשוב ביותר עלי אדמות, וכעת הגיעה השעה להגשים את חלומה.

לאחר ששמע מרן את כל הפרטים, אמר לה: "אני מייעץ לך, שלא תתני לישיבה את כל הכסף שחסכת, אלא רק שלישי ממנו. את שני השלישים הנוותרים תשאירי לעצמך, שמא תהיי זקוקה בעתיד לכסף. בנוסף לך, תבקשי שהחלק בבנין שיבנה מתרומתך ירשם בטאבו בנכס על שמך. אם אכן כך תעשי, אני נותן לך את ברכתי".

לא יכולתי להבין את פשר הדברים

כשיצאנו מביתו, לא ידעתי את נפשי. ראשי היה סחרחר עלי... לא יכולתי להבין את פשר הדברים. מדוע מרן החזו"א לא נתן לה לתרום את כל הבנין? מדוע רק שלישי? יותר מכל, היה קשה לי לעכל את העובדה, שלכאורה הוא הביע בנו אי אמון, באומרו

שחלקה בבנין שייבנה לא ירשם על שם הישיבה אלא על שמה. השאלות הללו לא נתנו לי מנוח. באותו ערב חזרתי למרן, ושאלתי אותו לפשר הדבר.

מרן חייך אלי בבת השחוק הידועה שלו, ואמר לי: "מדוע אינך מבין? הלא האשה הזאת באה לבקש ברכה, וכדי לתת ברכה צריך שיהיה לה על מה לחול... היא רוצה לתרום, אך אינני מאמין שהיא מסוגלת לבצע את הדבר... אדם מן השורה אינו מסוגל לתת את כל הונו עד הפרוטה האחרונה, גם למטרה הטובה ביותר, אלא אם כן הוא אדם גדול מאוד.

ראיתי שהיא באמת רוצה לתת, ורציתי לברכה, שהרי היא מבקשת ברכה עבור דבר טוב, וגם רציתי לעזור לישיבתכם, לכן ביקשתי למצוא דרך להקל עליה את הדבר. אם היא תתן רק שלישי, וגם השלישי הזה יהיה רשום על שמה, יהיה לה קל יותר לתת, כסף שנותרים ולא-נותרים, יותר קל להפרד ממנו, שיערתי, שעל הדבר הזה יכולה הברכה לחול. אך למרות הכל", סיים מרן, "אני חושש,

שגם את השליש היא לא מסוגלת לתת, והלוואי שברכתי תחול..."

סופו של הסיפור הוכיח, כי חכם עדיף מנביא...

סופו של הסיפור הוכיח, כי חכם עדיף מנביא... גם את שלישי הסכום שהבטיחה, היא לא היתה מסוגלת לתת. הלכנו כמה פעמים לשגרירות האמריקנית כדי לחתום שם על העברת ה"בונדס" לרשות הישיבה, ובכל פעם שהגיעה העת לחתום, היא הרגישה חולשה בלב ונזקקה לכדורים, ובסופו של דבר היא חזרה לארה"ב כלעומת שבאה, מבלי שנתנה את הכסף...

חכמתו של מרן עמדה לו. בשיחה קצרה שניהל עימה הבין שאשה זו אינה מסוגלת להגשים את רצונה, כפי שאמנם היה. עצתו להקטין את התרומה לשליש, לא רק שלא הזיקה לנו, אלא היתה עזרה של ממש בניסיון להוציא את רצונה מן הכוח אל הפועל.

סיפור זה לימד אותי, עד היכן צריכה להגיע אמונת חכמים. כאשר מתקשים להבין את כוונתו של גדול הדור, חובה להאמין בדבריו ללא סייג ולתלות את אי ההבנה בכך, שאנשים פשוטים כמונו אינם מסוגלים לרדת לסוף דעתם של גדולי תורה.

גם לאחר שעבר זמן רב, הייתי מלא השתוממות, כיצד לא עלה על דעתי דבר זה, שכעת במבט לאחור נראה כל כך הגיוני וברור... אלא שכך היא דרכה של תורה. עד שלא בא החכם, הכל סתום ומכוסה וכולם מגששים באפילה, ואילו לאחר שבא החכם והאיר את הדרך, הכל ברור ופשוט...

הכרתי אדם עשיר שהיה קמצן גדול

דבריו היסודיים של מרן באותה שעה, שאדם אינו מסוגל לתת לזולת את כל הונו, ועדיף שיתחייב סכום שהוא לפי כוחותיו, היו עבורי לימוד חשוב, ועשיתי בו שימוש הלכה למעשה. הכרתי אדם עשיר שהיה קמצן גדול. לאחר פטירת אשתו פגשתי אותו בשעה של חולשת הדעת, ובהשתפכות הנפש הוא אמר לי, שהחיים הם הבל הבלים, ולכן הוא מוכן לתת לי את מה שביקשתי ממנו בעבר, והוא מקדיש את כל נכסיו למוסדות שבכפר הנוער "שדה חמד".

מובן שהצעתו הנדיבה גרמה לי התרגשות והתלהבות גדולה. לפי הערכתו היתה תרומה בסדר גודל כזה עשויה להבטיח את עתידו של כל המפעל לנצח. אולם, כאשר עמדתי לבקש ממנו לסדר חוזה עם חתימה מחייבת, צף ועלה בזכרוני הסיפור הנ"ל עם מרן, והבנתי, כי גם אדם זה לא יוכל להקדיש את כל הונו לצדקה.

אמרתי לו, שכוונתו להקדיש את כל הונו למפעל קדוש היא רצויה וראויה להערכה, אבל אינני רוצה שיעשה זאת עכשיו. אלא לאחר מאה ועשרים. תעניק לנו את הונך בצוואתך - אמרתי, ואילו עכשיו איני מבקש שתתרום אלא סכום לא גדול, עבור בית אחד בשדה חמד. את בקשתי זו הוא עשה מיד במקום.

רצונו הראשון, להעניק לנו את כל נכסיו, אכן לא יצא לפועל... אחרי שהתרגשות הגדולה עברה ממנו - נשכח הכל. רק הודות למה שלמדתי ממרן, זכיתי וזיכיתי את האיש בדבר שהוא היה מסוגל לעשות.

(במחיצתם')

המשך מעמוד 2 | הגאון רבי שלמה לוונשטיין שליט"א

ומדליקים מדורה. בתוך המדורה זורקים קרטוש'קעס [תפוח אדמה] וממתינים עד שיתרכבו מעט, ואז כל אחד נוטל תפוח אדמה אחד, כמובן באמצעות מקל כי זה רותח. ה'מעדן' הזה כולו שחור, טעמו כחצץ, אבל העיקר החוויה....

בשתיים עשרה בלילה, סוף סוף הולכים לישון. פורסים שקי שינה על האבנים והחצץ, ובקושי מצליחים להירדם מרוב פחד, שמא תטפס עלינו איזו חיפושית [במקרה הטוב...]

אלו ה"חיות" של מיועדנו מהטיול הבלתי נשכח... האם יוכל מעתה בחור כזה לטעון שלא היה לו טוב בישיבה? הלא שם הועמד לרשותו מזרון גומאוויר, עליו יכל לישון מאחת-עשרה בלילה עד שש וחצי בבוקר, אח"כ הוגשה לו ארוחת בוקר מסודרת, ארוחת צהרים דשינה, לא תפוח אדמה מפויח... והוא מתלונן שלא טוב לו, שאינו יכול ללמוד בגלל התנאים הגשמיים בישיבה?!

זו הכנה שהקב"ה יוכיח כל אחד ואחד לפי מה שהוא!

אדם טוען שאינו יכול ללמוד כי אין לו 'זיץ פלייש', הוא לא מסוגל לשבת במקום אחד הרבה זמן. אבל אם יתגלגל לידו ספר מתח, שלא היה ולא נברא, בלי שום בעיה ישב במקומו ארבע שעות בלי לזוז, לילות שלמים לא ילך לישון עד שיגמור את הספר.

לכן כה מבהילה היא תוכחת הקב"ה, כיון שהיא "לפי מה שהוא"!

[מתוך 'ומתוק האור' בראשית ג']

"בשלוש בבוקר כבר העירו אותי החברים, וזה היה מצוין, כי אחרת הייתי מפספס את הטיול. בשעה שלוש ועשרה כבר הייתי מוכן, לבוש, נעול נעלי הליכה מיוחדות, והתיק גם הוא ארוז כבר מאתמול. נסענו ארבע שעות לכוון צפון, ואז נעמדנו להתפלל".

- "רגע, לא היה קשה לך לנסוע כל כך הרבה זמן - ארבע שעות?" - "לא, דוקא היה נחמד, אירה טובה"....

"ובכן" - ממשיך הבחור ומספר - "בשבע בבוקר הגענו למקום, וואדי פלוני. הנוף היה מדהים [חוץ מאבנים לא היה שם כלום...], ואז כל אחד חבש כובע על הראש, שלא יקבל מכת שמש, העמיס על גבו עשרה ליטרים מים, ויצאנו לדרך".

"לאן הולכים?"

- "עושים מסלול. בשמש, איזה יופי, איזו הנאה, מי בכלל חושב על מנוחה בצהרים, העיקר הולכים".

סוף סוף בשעה שש בערב מגיעים למקום

שרואים את הסוף, עכשיו אוכלים משהו.

סוף סוף בשעה שש בערב מגיעים למקום שרואים את הסוף, עכשיו אוכלים משהו.

אלא שבכדי לאכול - צריכים קודם לעבוד קשה. אוספים זרדים

לא רבים יחכמו להבין זאת. אבל, בפעם אחת, הקדוש ברוך הוא יראה לכל אחד ואחד מה שהוא היה יכול להיות... 'אוכיחך ואערכה לעיניך', הוא רק יראה לו, מה שהוא היה יכול להיות - זהו. ואז, בפעם אחת, יתברר כל הטעות, שהבן אדם התהלך כאן בעולם, ודימה לעצמו שהוא בסדר... שתורתו שלומד, מספקת והחסד שעושה - מספיק...

הגאון רבי משה מרדכי שולזינגר זצ"ל על שתי המילים האלו, "אני יוסף", נתנו להם להבין את הכל

"אני יוסף" (בראשית מ"ה, ג')

הוא יוכל לתפוס מעמד, לא רק כמו בחור טוב אלא כמו בחור משובח

הוא יוכל לתפוס מעמד, לא רק כמו בחור טוב אלא כמו בחור משובח. ומה היה צומח ממנו?... במשך השנים, היה צומח ממנו "בעל בית חשוב", ויתכן שאחרי הסתלקותו היו משבחים אותו ואומרים, שהאיש הזה זכה שנתקיים בו הפסוק 'ונקרב בעל הבית אל האלוקים'... שעליו רואים, שגם "בעל הבית" יכול "להתקרב אל האלוקים"...

'ולא יכלו אחיו לענות אותו'. אבא כהן ברדלא אמר, אוי לנו מיום הדין, אוי לנו מיום התוכחה.

יוסף, קטנן של שבטים היה ולא היו יכולים לעמוד בתוכחתו... השבטים לא יכלו לעמוד בתוכחתו של יוסף, שתי מילים יוסף אמר להם, אני יוסף.... הוא לא אמר להם תוכחה ולא האריך בדברים, רק שתי מילים הוא אמר, "אני יוסף...." והשבטים לא יכלו לעמוד בתוכחתו של יוסף.

אנחנו, על אחת כמה וכמה, שלא נוכל לעמוד ביום הדין וביום התוכחה, ביום שהקדוש ברוך הוא יראה לכל אחד ואחד לפי מה שהוא, שנאמר, [בתהלים נ', כ"א], 'אוכיחך ואערכה לעיניך'...

שמעתי פעם שהגאון הקדוש והצדיק, צדיק יסוד עולם, רבן של ישראל, ר' ברוך בער מקמניץ, זכר צדיק וקדוש לברכה, דיבר בישיבה שלו לפני הבחורים, דברי התעוררות מפעם לפעם, ובאחת הפעמים כאשר רצה להגיד להם קצת התעוררות, אמר להם ר' ברוך בער בזה הלשון: כך סיפר לי אחד ששמע את הדברים, כולנו יודעים מה"קצות החושן"... כל גופנו נרתע מקדושת תורתו ומנוראות תורתו של קצות החושן, הרי כמעט אי אפשר "לזוז" ב"נשים נזיקין" בלי ה"קצות החושן" הלא הוא "רבן של ישראל" במלוא מובן המילה והרי זה אצלנו כאילו "מעמד הר סיני" חדש... הקצות החושן"... ה"אבני מילואים"... ה"שב שמעתתא"... אי אפשר לזוז בלעדיו... ממש, רבן של ישראל. אבל, - אמר ר' ברוך בער, צריכים לזכור דבר אחד... שהקצות החושן הזה, אשר אנחנו נרתעים... וכל שפתותינו נרתעות אפילו רק מלהזכיר את קדושת שמו בלבד, הקצות החושן הזה גם הוא היה פעם בגיל חמש עשרה...

הוא היה בחור בן שש עשרה, הוא היה בחור בן שבע עשרה, הוא היה בחור בן שמונה עשרה... והוא היה בחור מבורך בכשרונות! היו לו כשרונות טובים... היתה לו תפיסה טובה... והיתה לו הבנה מעולה... זה הכל - נכון. וכעת, - אמר ר' ברוך בער, נתאר לעצמנו, שהבחור הזה אריה לייב הכהן, אשר גם הוא היה בחור לפני שהוא נהיה ה"קצות החושן", ואז, בעודו בחור, היה יכול ביום בהיר אחד לקום ולהחליט הרי אני בכשרונותיי ובתפיסתי, אם אני אלמד שעתיים - שלש ביום, אני גם אדע ללמוד ועדיין אהיה המובחר שבישיבה, והמובחר מכל בני גילי, עם הכשרון שלי ועם התפיסה שלי, גם בשעתיים שלש ביום. ומה יהיה? הוא באמת ידע כמה דפים גמרא, הוא ידע כמה הלכות ברמב"ם וכו' וכו', את שאר היום הוא יוכל להעביר בכה ובכה בשאר ענינים והוא יהיה המובחר...

- הוא יהיה המובחר שבישיבה, והוא יהיה הנעלה מכל בני גילו. וכל זה, בשתים - שלש שעות ביום, ובלי להתאמץ הוא לא צריך להתאמץ, הוא לא צריך לעמול, והוא לא צריך להתייגע.... יש לו, ברוך ה', ראש טוב והוא יוכל להסתדר.

מה כתוב כאן? שתי מילים... יוסף הצדיק אמר לשבטים, שבטי קה, שתי מילים, אני יוסף!

ושתי המילים האלו שאמר, "אני יוסף", נתנו להם להבין את הכל.

אז הם הבינו שהחלומות שהוא חלם

אז הם הבינו שהחלומות שהוא חלם, לא היו סתם מהרהורי לבו, מהמחשבות שחשב ביום להתנשא ולמלוך עליהם ולכן, בלילה מהרהורי לבו אלו, הוא חלם על שהשמש והירח והכוכבים משתחוים לו - כמו שהם חשבו, שהוא חושב להתנשא למלוך עליהם. וכו' וכו' ולכן הם פסקו עליו דין, הכל על פי דין אמת, כמו שפסקו. ועכשיו, בסוף, על ידי שתי המילים שאמר עכשיו "אני יוסף", התברר להם כל ההשתלשלות של הדברים, וממילא ראו שכל החלומות לא היו סתם מהרהורי לבו אלא היו הם חלומות שמכוונים מהשמים ומה שסיפר להם שחלם שהשמש והירח והכוכבים משתחוים לו, זה היה מן השמים, שהראו את העתידות שכך יהיה... לא שהוא חשב על זה ולא הוא "חלם" מעצמו על זה, ובכלל לא כמו שהם חשבו, שהוא התכוין לזה וחלם מהרהורי לבו, אלא, הכל היה מכוון מן השמים. ועל ידי שתי המילים האלה, נפתר להם כל ההשתלשלות של עשרים ושתיים השנים האחרונות, וכל הסיפור שהיה להם עם הכסף ועם הגביע, הכל נהיה להם ברור.

התמונה נהיתה ברורה ובהירה, אני יוסף... עם שתי מילים אלו שאמר להם 'אני יוסף'. וכבר לא היה צריך להגיד להם "תוכחה" ולא שום דבר נוסף. כך זה היה אצל השבטים. ואם כן, על אחת כמה וכמה, כאשר יראה הקדוש ברוך הוא לכל אחד ואחד, כפי מה שהוא... והיינו, כי יתכן שבן אדם מתהלך בשנות ימי חייו, כאן בעולם הזה, וחושב לעצמו שהוא "מאה אחוז"... הוא מתהלך עם הרגשה שהוא עושה למעלה מכוחותיו. וחושב לעצמו, שבעצם כל מה שהוא "מתאמץ" בלימוד, משורת הדין הוא פטור מזה לחלוטין, וכל מה שהוא עושה, בעבודת ה' זה "לפנים משורת הדין" ואחד שהוא קצת יותר פקח, הוא כבר יודע, שאמנם באמת אין זה לפנים משורת הדין, אבל זה מה שהוא מחוייב על פי דין, לעבוד את ה' וזה בעצם מה שהוא עושה, הוא עובד את ה' כפי שהוא חייב.

ואז, בפעם אחת, יתברר כל הטעות

אבל, כמעט אף אחד... מעטים המה האנשים, ולא רבים יחזמו להבין ולדעת, שכל מה שהם עושים, זה עדיין רק כטיפה מן הים

**התמונה נהיתה ברורה ובהירה,
אני יוסף... עם שתי מילים
אלו שאמר להם 'אני יוסף'.
וכבר לא היה צריך להגיד להם
"תוכחה" ולא שום דבר נוסף**

ממה שהם חייבים, שהרי הם זכו לכל כך הרבה, עם הכשרונות, עם האפשרויות ועם היכולת שיש להם, מה שעל ידם הם יכולים להתפתח ולהיות גדולי תורה ממש, כאלו שיאירו את העולם באור תורתם.

לא רבים יחזמו להבין זאת. אבל, בפעם אחת, הקדוש ברוך הוא יראה לכל אחד ואחד מה שהוא היה יכול להיות... 'אוכיחך ואערכה לעיניך', הוא רק יראה לו, מה שהוא היה יכול להיות - זהו, 'כפי מה שהוא'.

ואז, בפעם אחת, יתברר כל הטעות, של כל השבעים-שמונים שנה, שהבן אדם התהלך כאן בעולם, ודימה לעצמו שהוא בסדר... ומה שהוא עושה, זה טוב... שתורתו שלומד, מספקת. צדקותו - מספיקות, והחסד שעושה - מספיק... הכל הכל בסדר... - כך הוא חושב.

ובפעם אחת יראו לו...

אנחנו, כאשר יראו לנו תמונה כמו שרבי ברוך בער מצירי, שיתכן מאוד שבן אדם מתהלך פה עם הרגשה טובה, ובשמים מלאים עליו בתביעות...

(מתוך הספר 'חשקת התורה')

להתחיל את היום ברגל ימין

חוויה ראשית מדי יום אצלך במייל

הלכה, סיפורים, רעיונות, ווארטים ועוד... אקטואלי ומרתק
הצטרפו בחינם לאלפי מנויים, שלחו מייל לכתובת:

dirshu@dirshu.co.il

**הפורתח
בכל יום..**

המייל היומי של 'דרשו'.

אדם שיושב ליד הגמרא, נשען לאחוריו, העיניים שלו חצי עצומות, והוא קורא את מה שכתוב בגמרא, לא רק שהוא לא נהנה מהלימוד, אלא שהוא גם לא עתיד ליהנות מהלימוד

פרויקט מיוחד: הגאון רבי אפרים סגל שליט"א, עם עצות למגידי שיעורים ולכל אחד איך להשיג 'מתיקות התורה'

הגאון רבי אפרים סגל שליט"א ר"מ בשיבת קרלין בביתר עילית, ומוכר מאוד כאחד ממגידי השיעורים המיוחדים של 'דרשו'. שיעוריו באידיש ובלשון הקודש פופולאריים מאוד, ורבים נאותים לאורו לאורך שנים, בלימוד המסכתות שב'דף היומי' וב'דף הימי בהלכה' בשיעורים מרתקים, מתומצתים ובעיקר מגישים את הגמרא בצורה נפלאה ושווה לכל נפש.

במסגרת הפרויקט של ארגון אחינו להשגת 'מתיקות התורה', פנינו אל הרב סגל שליט"א, וביקשנו ממנו להסביר ולהחכים אותנו בנושא זה של 'גישמאק בלימוד'. והרי הדברים לפניכם.

• האם יש לכם המלצה טובה למגידי שיעורים, כיצד יוכלו לשדרג את השיעור שלהם ולהאיהב את הנלמד על המשתתפים בשיעור?

לפני הכל, שיעור טוב זה שיעור שהכינו אותו היטב. המגיד שיעור צריך לדעת את התוכן בצורה טובה במיוחד כדי למסור שיעור ברמה סבירה. כשהמגיד שיעור רק קצת 'מגמגם', ההסברה שלו גרועה מאוד והשומעים לא יצאו עם דברים ברורים ביד.

אני באופן אישי מוסר שיעורים מוקלטים ב'דרשו' שנמשכים כ-25 דקות, אבל כדי להתכונן אליהם אני צריך להשקיע הרבה הרבה יותר, ולפעמים אני ממש מכין שיעור במשך מספר שעות, עד שאני מרגיש שאני מוכן למסור אותו הלאה, מול המצלמה.

חוץ מההכנה טובה, אפשר להוסיף עוד כמה דברים שיכולים לעזור מאוד, למשל, לשתף את הלומדים ולשאול אותם לדעתם, לתת להם להפעיל את הראש ולחשוב בעצמם, מה יהיה הדין במקרה כזה וכזה, והאם דעתנו על כך תשתנה לאחר שנלמד את הגמרא שלפנינו, ותן לחכם ויחכם עוד.

כמו כן כדאי מאוד להוסיף איזה 'ווארט' טוב על החומר הנלמד, ובוודאי אם יש סיפור מתאים שקשור לתוכן, זה תמיד מעורר את הלומדים ומייצר קשר בינם ובין הסוגיא, מה שכמובן מוסיף טעם ותענוג בלימוד.

כשמוסרים שיעור צריכים למסור אותו עם חשק, עם 'חיות', ולא בצורה ישנונית

וכן, כשמוסרים שיעור צריכים למסור אותו עם חשק, עם 'חיות', ולא בצורה ישנונית. אי אפשר לשער ולתאר את ההבדל בין רמת

ההקשבה של משתתפים בשיעור אם המגיד שיעור מוסר אותו בקול מונוטוני עייף, לעומת מצב שבו המגיד שיעור מוסר את השיעור עם חיות והתלהבות.

אצל תלמידים צעירים אני אוהב גם לאתגר אותם כשאני מזכיר אחד מהמפרשים - לשאול ולעניין אודותיו, לדוגמא, מזכירים את ה'צל"ח' - מה ראש התיבות? מי הוא היה? למה הוא קרא כך לספרו? איזה עוד ספרים חיבר? אפשר גם כדי 'לעורר' להזכיר את הבדיחה מאותו אדם בור ועם הארץ שקרא לבנו 'יהודה' על שם ה'נודע ביהודה', ולבן אחר 'חיים' על שם החפץ חיים.

• השאלה השניה שלנו לא נוגעת לשיעור, אלא לכל אדם: אברך, בחור ישיבה, בעל הבית, שרוצה ללמוד עכשיו דף גמרא, ומבקש מאתנו עצה, איך הוא יוכל להרגיש לפחות משהו מהמתיקות שבדף הגמרא, כי בדרך כלל כשהוא לומד גמרא, אין לו שום הנאה מזה... נשמח אם הרב ייתן לנו שני רעיונות מועילים לעניין זה.

כמו שאמרתי לגבי מסירת השיעור שצריכה להיות בחיות והתלהבות, גם הלימוד צריך להיות כך. אדם שיושב ליד הגמרא, נשען לאחוריו, העיניים שלו חצי עצומות, והוא קורא את מה שכתוב בגמרא בלי לנענע את השפתיים שלו, אפשר לומר די בוודאות שהוא לא נהנה מהלימוד.

מוכרים גנב לעבד עברי עבור תשלום ה'כפל', אם יש לו כסף לשלם את ה'קרן'.

שאלתי אותם את שאלתו הנפלאה של ה'מנחת חינוך' - מדוע כשהוא בא לשלם את הקרן לא יוכל בעה"ב לטעון שהוא תופס את הסכום עבור ה'כפל', ועדיין הגנב חייב לו את הקרן - וממילא ימכרוהו בית הדין לתשלום ה'קרן'.

אמרתי לתלמידים שאני רוצה לשמוע מהם תירוץ!

ואכן אחד התלמידים הפליא בתשובתו המוחצת של המנ"ח:

תשלום הכפל במהותו הוא 'תשלום קרן שני', דהיינו אחרי שמשלמים את הקרן משלמים אותו פעם נוספת - וזה 'כפל', אבל לא שייך לשלם 'כפל' לפני 'קרן', כי תמיד התשלום הראשוני הוא 'קרן', ולא משנה איך נכנה אותו.

ואז סיפרתי להם על קהילת 'חלם' שפיטרה את החזן הותיק שלהם, בטענה שהיתה לו טעות בתפילת קבלת שבת, והלה לא הבין מה רוצים ממנו, וזעק מרה: לא היתה לי שום טעות!

אמרו לו בני הקהילה טעותך היתה שבפסוק 'לפני ה' כי בא כי בא לשפוט הארץ...' - ניגנת בטעות את 'כי בא' השני לפני 'כי בא' הראשון.... והם לא ידעו שאם ניגנו את 'כי בא' השני קודם הרי הוא הוא הראשון!

אבל יש פה משהו יותר עמוק. לא רק שהוא לא נהנה, אלא שהוא גם לא עתיד ליהנות מהלימוד, כל עוד הוא ישב כך.

אבל אם הוא ישב זקוף, עיניים בגמרא, מתנדנד קצת, לומד בקול ובנעימה, ומפגין התעניינות, הסיכוי שהוא באמת ינהה מהלימוד גדול הרבה יותר.

הרבה פעמים חוסר ה'גישמאק' נובע מכך שהלומד מרגיש שהוא לא יצא עם 'משהו ביד', כי הוא לא באמת הבין מה הולך בסוגיא, לכן מאוד חשוב שכל לומד יסכם לעצמו, מה למדתי היום, מה התחדש לי, וזה לא נורא גם אם לסיכום יהיה גם 'מה לא ברור לי', אבל לפחות אני יודע שלא 'הכל לא ברור', אלא בהחלט חלקים גדולים ברורים לי וידועים לי.

מלבד החיוב להבין דברי התורה על בוריים, הרי זה מפתח גדול לגישמאק בלימוד.

• נשמח אם תשתפו אותנו באיזה מעשה שהיה ונתקלתם בו בעניין זה של השגת ההנאה והמתיקות בלימוד הגמרא....

שאלתי אותם את שאלתו הנפלאה של ה'מנחת חינוך'
לא מכבר למדתי עם התלמידים בישיבה את הגמרא בקידושין שלא

המשך מעמוד 3 | הגאון רבי שלמה זלמן אויערבאך זצ"ל

לשנות ולחדש דברים, ולכן צריך לעשות כפי שכתוב בהלכה ולא לומר תחנון.

מוסיף רבי יצחק פריימן ומספר: רבינו היה מספר שבעבר כשבעל שמחה היה מקבל עליה להולדת ילד וכד' כולם היו ניגשים לאחל לך מזל טוב ולשמוח בשמחתו. וסיפר שב"שערי חסד" כשהייתה שמחה, כולם היו מכינים כיבוד לבעל השמחה והיו באים להשתתף בה, אם היתה ברית היו אומרים בתפילה בבוקר "וכרות עמו הברית" יחד עם בעל הברית, לכן היה מובן שלא אמרו תחנון, אבל היום אומרים 'לא לומר תחנון' כי יש בעל ברית, בזה זה מתחיל ונגמר ההתייחסות של הקהל לבעל השמחה.

בהקשר זה מספר הג"ר יצחק דרזי (בעל ה"שבות יצחק"): ירדתי פעם עם רבינו במדרגות ביתו וכשעבר ליד תיבת הדואר הוציא את צרור המכתבים מהתיבה. הוא מיין את המעטפות השונות וכשראה הזמנה לחתונה, טרם ראה מי המזמינים, התפעל בשמחה ואמר, זה דבר טוב, מהנה, משמח, וכשפתח וראה שמות המחותנים הוסיף ואמר, ואני גם מכירם. מתאר זאת רבי יצחק, רבינו היה נראה אז בעיני, כאדם המאושר עלי אדמות, עד כדי כך שמחשבת היתה כשהגענו למנחה, שאולי צריך לומר לחזן שלא יאמרו היום תחנון, כי רבינו קיבל "הזמנה".

[מתוך הספר "גאון ישראל" -]

שייך ללכת עכשיו, והלא כבר שעת חצות קרבה, ויתכן שכבר אינם באולם. אולם רבינו עמד על שלו, ננסה. הלך וטיפס מדרגות רבות וכשנכנס כבר עסקו בנקיון האולם, אך החתן והכלה עוד היו, רבינו דאג שמלווי ירקדו מעט לכבוד החתן והכלה ובירכם בחום וחזר לביתו. כשעלה את מדרגות הבית, תפס בחזקה את המעקה ואמר לבנו הג"ר ברוך, אני אפילו לא רואה את המדרגות מרוב חולשה.

כאדם המאושר עלי אדמות

את שמחתו עם הזולת ראו גם בברכות שהיה מאחל מעומקא דליבא. ובכלל תמיד כשהיה מברך ראו שזה נובע מעומקא דליבא שלא אחת בירך צרור ברכות נרחב, ולפעמים בירך חתן שבא לפני נישואין בקטעים שלמים מתוך נוסח ה"יקום פורקן" שאומרים בשבת. והיה מתאונן שכיום לא רואים שהבריות שמחים בשמחת רעייהם כפי שראו זאת פעם. וכשנשאל פעם על מנין ובו מתפלל מוהל בקביעות, האם להמנע מלומר שם תחנון, היות וימים רבים, כמעט בקביעות יש לו בריתות. נענה ואמר שמסברא צריך היה כן לומר תחנון בכה"ג, היות וכל הטעם שלא אומרים משום השתתפות בשמחה שהיתה פעם לציבור, ולצערינו כהיום אפילו אם רואים ברחוב חתן וכלה בתוך ימי המשחה לא מאחלים להם מזל טוב, אבל מאידך, אין לנו את הכח

פעם אירעה פריצה באחד מבתי הכנסיות בשכונת ברכפלד, הגנב לא ידע שבבית הכנסת מוצבת מצלמה שהנציחה כל רגע ממעלליו. ביקשו ממני ומעוד אישיות חשובה לצפות בקלטת, בנסיון לזהות את פני הגנב. אמנם את הגנב לא זיהיתי, כנראה היה הוא מאינשי דלא מעלי שהגיע מבחוץ, אך את עצם המאורע אינני מסוגל לשכוח

מאוצרותיו של הגאון רבי אליעזר טורק שליט"א

"ולא יכלו אחיו לענות אתו כי נבְּהִלּוּ מִפְּנֵי" (בראשית מ"ה, ג)

רבותינו בעלי המוסר האריכו רבות בלקח הנוקב הנלמד מתוכחתו של יוסף. אף אנו נצטעד בעקבותם, ונבאר כמה מן הדברים הנוראים הנלמדים מפרשה זו. ראשית דבר, עלינו ללמוד מיוסף ומהשבטים הקדושים דיני תוכחה של בין אדם לחברו. התורה מתארת כי "לא יכלו אחיו לענות אותו", ואנחנו צריכים ללמוד מהי צורה של קבלת תוכחה.

מתעניין רבי אליהו בזהות דיירי המקום. כששטח את פליאתו בפני הרב, נפנה אליו רבי אליהו ואמר לו בכאב עמוק: "מדי שבת אני עובר ברחוב זה, וכל שבת אני שומע מהבית הזה קול של חילול שבת, רחמנא ליצ'לן. אני רוצה למחות, ואני צריך למחות". רבי נחמיה לא הבין מה הבעיה: "אני מוכן מיד, אני יעלה עכשיו לעשות מחאה גדולה", אמר, כשרוחו הצעירה תוססת בו ומעוניינת לפעול...

נחרד רבי אליהו למשמע הדברים, נענע בראשו לשלילה, ואמר לרבי נחמיה בחומרה שנצרבה בליבו ובנשמתו לעד: "כך לא עושים מחאה! כך בצורה כזאת אני יכול למחות בעצמי. אבל מחאה אסור לה שתהיה שלא לשם שמים!"

נוהג לרשום את דברי המחאה על דף נייר, ומניח אותו אצלי ליום או יומיים

"לפעמים", המשיך רבי אליהו לומר בכאב, "אדם עושה מחאה גדולה נגד איזה ארגון מסוים, נגד פעילות מסויימת, ויתכן שבאמת יש מפני מה להזהיר ולהתריע. אבל המוחה לא מוחה לשם שמים! רק משום שהוא מהחוג הזה והשני מהחוג ההוא, הוא דתי והשני לא דתי, הוא מכאן והשני משם. ישנן כל מיני סיבות שהוא לא מרוצה מההנהגה שלו, והוא בא להוכיח אותו כביכול על הדבר, כשכוונתו בכלל על דבר אחר. זה לא דרך להוכיח כך מישהו אחר!"

בירושלים היה מלמד ותיק, איש חינוך משכמו ומעלה, הגה"צ רבי נחמיה בקר זצ"ל, שנפטר בשיבה טובה לאחר שזכה להעמיד תלמידים הגונים עשרות בשנים. רבי נחמיה למד בצעירותו בשיבת לומז'ה בפתח תקוה לפני למעלה משבעים וחמש שנה. בשיבת לומז'ה כיהן אז כר"מ בשיבה הגה"צ רבי אליהו דושניצר זצ"ל, אדם גדול מאד מאד, שגדולי הדור ממש חרדו לשמו והעריכוהו לבלי שיעור. מרן ה'חזון איש' זצ"ל התבטא עליו כי הוא אחד מהל"ו צדיקים שבדור. באחת הפעמים שהיתה לי הזכיה לשוחח עם רבי נחמיה, הוא סיפר לי סיפור מופלא שארע עמו באותם שנים: שבת אחת אחר הצהריים, עבר רבי נחמיה לטייל מעט בשבילי המושבה בדרכו לשיבה. לאחר כמה דקות של הליכה, הוא רואה את רבי אליהו עומד בסמוך לבנין כלשהו ונושא את מבטו אל אחת הדירות, כשעל פניו הטהורות ניכר שמשוהו טורד את שלוותו. רבי נחמיה פנה לרבו בברכת 'גוט שאבעס', ושאל בדרך ארץ: "האם יש משהו שאני יכול לעזור?" הביט בו רבי אליהו ושאל - "אולי אתה יכול להגיד לי מי גר בבנין זה בקומה השניה?" "השאלה הפתיעה אותי", סיפר לי רבי נחמיה. "הייתי בחור צעיר שלא גדל באזור. חוץ מבנייני הישיבה לא ידעתי מכלום. למעט הבית-מדרש, הפנימיה וחדר האוכל, לא היה לי שמץ של מושג ברחובות פתח תקוה, שלא לדבר על תושבי המקום. בקושי ידעתי כיצד מגיעים לשיבה". נחמיה הצעיר התנצל בפני רבי אליהו, ואמר שאין לו מושג מי מתגורר בדירה; אבל הוא לא הצליח לכבוש את סקרנותו מדוע

מצלמת ביטחון שהנציחה כל רגע ממעלליו. בקשו ממני ומעוד אישיות חשובה לצפות בקלטת הביטחון, בנסיון לזהות את פני הגנב.

אמנם את הגנב לא זיהיתי, כנראה היה הוא מאינשי דלא מעלי שהגיע מבחוץ, אך את עצם המאורע אינני מסוגל לשכוח, לא יכולתי להירגע מהענין כמה שבועות: ראינו על המסך כל פרט, כיצד האיש נכנס. כיצד הוא מסתכל לכל הצדדים לוודא שלא רואים אותו. כיצד הוא לוקח כלי פריצה ומפרק את המנעול... הכל הכל ראו שם, נחרדתי ונרעשתי.

כך זה כשיש קלטת שמראה הכל, נעלמים כל התירוצים! הרי אם ניגש אל הגנב הזה בפניו ונאשים אותו, הוא ישר יכחיש את הכל - "אני? מה פתאום! בכלל הייתי בעיר אחרת..." אבל אז נראה לו את הקלטת, והוא ירצה להיבלע באדמה מרוב בושה!
מרון ה'חפץ חיים' זצ"ל, בחתימת ספרו 'שם עולם' (חלק א') כותב שגילויי הטכנולוגיה בזמנינו הוא כדי לחזק את ההכרה ולהמחיש לנו את המשמעות של 'עין רואה ואוזן שומעת'.

הבחור הגיע, וכבר כשראה את שני ראשי הישיבה ואת המשגיח התחיל לחשוש ולרעוד

מעשה נורא שמעתי מהגה"צ רבי ראובן הכסטר שליט"א, משגיח ישיבת מיר-ברכפלד, שימחיש לנו את אותה הבושה ואתה הכלימה שעלינו לחסוך מעצמנו לעתיד לבוא:

אל ראש ישיבת מיר, הגאון רבי נתן צבי פינקל זצ"ל, הגיע מידע על בחור מסוים מהישיבה שנהג שלא כהוגן בענין של בין אדם לחבירו, והוא החליט שעליו להוכיח את הבחור ולהעמידו במקומו. רבי נתן צבי ביקש מראש הישיבה, דודי הגאון רבי אריה פינקל זצ"ל, ומיבדל לחיים טובים המשגיח הרב הכסטר, לשבת יחד עימו בשעה שישוחח עם אותו בחור.

הבחור הגיע, וכבר כשראה את שני ראשי הישיבה ואת המשגיח התחיל לחשוש ולרעוד. ומה אתם חושבים אמר לו רבי נתן צבי? גער בו? צעק עליו? לא. הוא פנה אל הבחור ואמר לו: "אני רק רוצה לספר לך סיפור" -

לפני הרבה שנים, כשלמדתי בישיבת מיר, ביקש דודי ראש הישיבה, הגאון רבי אליעזר יהודה פינקל זצ"ל, מהגאון רבי חיים קמיל זצ"ל שישים את עינו עלי. ואכן, נהפכתי לתלמידו המובהק של רבי חיים. הוא היה מורי ורבי לכל ענין, וכל דבר עשיתי על פי הוראותיו.

פעם אחת הייתי צריך לטפל באיזה ענין שהתעורר, ואכן עשיתי זאת על הצד הטוב, וכדרכי לאחר התיעצות עם רבי חיים. אבל, למתבונן מבחוץ נראה היה ממה שעשיתי שבמהלך הענינים נפגע בחור אחד, שהיה מעורב בסיפור.

למחרת, עוד לפני תפילת שחרית, קורא לי ראש הישיבה רבי אליעזר יהודה כשפניו חמורות, ואומר לי: "שמעתי עליך שעשית

רבי נחמיה עמד נפעם והאזין בקשב רב לדברי רבי אליהו, והבין היטב את המסר. זה איסור חמור להוכיח בני אדם בגלל סיבות כאלו. כשאדם רוצה לדעת כיצד להוכיח את השני, הוא צריך לבוא מתוך רחמנות, ולנסות להיכנס ללב של השני - כואב לי המצב שלך, אני רואה שאתה הולך בדרך לא טובה. הכיוון שלך הוא לאבדון, וסופה של הדרך הזו נורא ואיום, ואני אינני יכול לראותך צועד כך אל התהום. כשאדם עושה זאת הוא צריך להיות נקי לגמרי, זך לחלוטין מכל שנאה, ולבוא עם כוונה טהורה לכונן את חבירו בדרך הנכונה. את זה לא עושים כך, במהירות וללא מחשבה!

"אם כך", שאל רבי נחמיה, "כיצד באמת יכול האדם לוודא שמעשיו רצויים, ושתוכחתו ראויה?" במילים אחרות התכוון רבי נחמיה לשאול את רבו, כיצד הרב עצמו רגיל להוכיח?

נענה רבי אליהו ואמר: "אכן, זוהי מן העבודות הקשות שבמקדש! אני לכשעצמי, נוהג לרשום את דברי המחאה על דף נייר, ומניח אותו אצלי ליום או יומיים. אם אחר כך אני רואה שבאמת עדיין כואב לי המצב, אני מסתכל שוב בפתק ובדוק טוב טוב שהנוסח והמילים עדיין נכונים, ואינם מופרזים או מעורבבים עם סיבות אישיות. ורק כאשר אני משוכנע שהתוכחה היא כנה ואמיתית, אני שולח את הפתק כמכתב ליעדו".

"במצב הזה", סיים רבי אליהו את דבריו המאלפים, "אני אכן יכול להעיד שלדברי יש אכן תועלת ויוצא מהם דברים טובים. אבל אם לא מוכיחים כמו שצריך - הדבר רחוק מאד מלהביא תועלת כלל..." ואכן יש לדעת שזה נוגע לכל אחד ואחד שמתעסק עם חינוך, בין אם אצל בני ביתו ובין אם זה מקצועו. אם המחנך רוצה להעיר לחניך על משהו שלא מוצא חן בעיניו, הוא צריך לבדוק בעצמו היטב מה הרגשתו בענין. מהיכתי תיתי בעצם שהוא החניך ואתה המחנך? רק בגלל שבתעודת הזהות כתוב שנוולדת כך וכך שנים לפניו?...

אם אין באמת כוונה טהורה, לפחות כמה שאדם יכול להגיע, להעמיד את החניך במקום הנכון מתוך דאגה כנה ואמיתית, ומתוך הבנה עמוקה ורצון להיטיב לו, אז כפי שאמר רבי אליהו - זה כלל לא יפעל על החניך והתוכחה תלך לבטלה, ואולי חלילה אף תזיק. מנוסח התוכחה שמשמיע יוסף לאחיו, אנו נוכחים לראות עד כמה עשה זאת מחמת אהבה ומחמת חיבה עליהם. מיד לאחר התוכחה, תוך כדי דיבור הוא ממשיך לומר להם: "וְעֵתָה אֶל־תִּעַצְבוּ וְאֶל־יַחַר בְּעֵינֵיכֶם פִּי־מִכְרַתְּם אֹתִי הִנֵּה פִי לְמַחֲרָה שְׁלַחְנִי אֱלֹהִים לְפָנֵיכֶם". כי מצד אחד יש להשמיע תוכחה במקום שנדרש, להוכיחם על פניהם עם כל העוצמה, עם כל החדות והבהירות, עד כדי כך שבאמת לא יכלו לענות אותו ונבהלו מפניו. אך מצד שני עשה זאת מתוך רחמנות על אחיו, ליבו נצבט לראות אותם במצב שכזה. תוכחה כזאת אכן השפיעה על האחים עמוקות!

פעם אירעה פריצה באחד מבתי הכנסיות בשכונת ברכפלד

פעם אירעה פריצה באחד מבתי הכנסיות בשכונת ברכפלד, והנזק היה גדול. אלא שהגנב לא ידע שבבית הכנסת מוצבת

דבר חמור של פגיעה בבין אדם לחבירו!" התנצלתי ואמרתי: "כל מה שעשיתי היה על פי ההוראות של מורי ורבי". נחה דעתו של ראש הישיבה, ויצאנו להתפלל.

וכאן פנה רבי נתן צבי אל הבחור ושאל אותו: "מה אתה חושב, שלרבי אליעזר יהודה לא היה מה לעשות לפני התפילה חוץ מלברר את הענין הזה? היה לו משום מה זמן פנוי באותו בוקר?... אלא שהענין של פגיעה בעניינים של בין אדם לחבירו טעון טיפול דחוף עד כדי כך שלא ניתן לדחותו עד לאחר תפילת שחרית, ולפני שהוא בירר את הענין הזה, הוא לא יכל אפילו לגשת להתפלל!".

הבחור התרגש עד מאוד. אז הוכיחו רבי נתן צבי בנועם: "אז מה יהיה איתנו?..."

רבי נתן צבי סיים את דבריו ולא הוסיף מילה. הבחור הוריד את ראשו במבוכה, כשהוא מבוייש נוראות להיות מוכח כך לפני שלושה תלמידי חכמים.

הבחור יצא מהחדר, ובאותו רגע פרץ רבי אריה פינקל בבכי מצמרר. "אוי לנו", אמר בדמעות, "כשהקדוש ברוך הוא יבוא להוכיח אותנו, אלו בזיונות יהיו לנו!... הוא לא יגיד כלום, הוא רק יספר לנו סיפור דברים, הוא יראה לנו את מעשנו מול העינים, כיצד נוכל לעמוד בפניו?!..."

ה'חפץ חיים' מתאר את ה'קבלת פנים' למעלה

אני רוצה לסיים במעשה נפלא על רבנו בעל ה'חפץ חיים' זצ"ל, ששמעתי ממש מכלי ראשון, מפי הרב שלמה אפשטיין זצ"ל, ששימש בקודש בכפר חסידים, ובסוף ימיו בא להתגורר סמוך לבניו בשכונת מטרסדורף בירושלים.

רבי שלמה זכה ללמוד בישיבת ראדין, עוד בחיי חיותו של הכהן הגדול מרן ה'חפץ חיים' זצ"ל. אני זוכר כיצד נפגשתי עימו לראשונה בימי החנוכה, לפני כמעט שלושים שנה. התרגשתי מאד לפגוש פנים אל פנים יהודי שזכה לחזות בזיו פניו של ה'חפץ חיים', והדבר הראשון שאמרתי לו היה: "שמעתי שזכיתם להימנות על תלמידיו של ה'חפץ חיים'...". לא הספקתי להשלים את המשפט, ורבי שלמה נזדעזע עד מאד. "אוי! מחה בי, איך אפשר לומר עלי כאלו מילים - תלמיד של החפץ חיים?... נכון שהייתי מעט במחיצתו, אבל לומר שאני תלמיד שלו? הס מלהזכיר!..."

בכל אופן, ביקשתי ממנו לזכות אותי באיזה סיפור שראה אצל ה'חפץ חיים', איזו הנהגה או דבר שראה מכלי ראשון. לשמע בקשתי אורו עיניו, ואמר לי: "בחפץ לב אספר לכם סיפור קטן מה'חפץ חיים', מעשה נפלא שראיתי במו עיני".

היה זה במוצאי יום הכיפורים האחרון (או אחד שלפניו) לחיי ה'חפץ חיים'. באותה תקופה היה מנהג בישיבת ראדין שעם תום ה'זמן' ולפני הנסיעה הביתה, היתה ההנהלה משתתפת בחלק מהוצאות הנסיעה של התלמידים.

יצאתי באותו יום י"א בתשרי, למחרת היום הקדוש, לעבר משרד הישיבה, כדי לקבל מן המזכיר את המלגה עבור הוצאות הדרך. יחד איתי היה בחור נוסף, שהיה תלמיד חכם ועילוי גדול, ולדאבון לב

נספה בשואה האיומה, ה' יקום דמו. בדרכנו עברנו ליד ביתו של ה'חפץ חיים', ובחוץ עמד אברך וביקש מאיתנו להיכנס להשלים מנין לתפילת מנחה גדולה, כיון שה'חפץ חיים' חלש מללכת להתפלל בבית המדרש. כמובן ששמחנו על הזכות להצטרף לתפילה בנוכחותו של רבן של ישראל.

עם הכנסנו אל משכנו הצנוע, נגלה לעינינו מראה נורא הוד: הגאון הקדוש רבי אלחנן ווסרמן זצ"ל, יושב על ספסל נוכח פני הצדיק הישיש כשעל פניו נסוכה חרדת קודש, והוא מאזין בדריכות נשגבה לכל מילה שיוציא הכהן הגדול מפיו. רבי אלחנן, או כפי שכינהו בני הישיבה בראדין בחיבה - "ר' חונא", היה כידוע נוהג לשהות במחיצת רבו ה'חפץ חיים' מראש חודש אלול ועד לאחר יום הכיפורים; וכעת, לפני שנפרד מרבו, ישב והקשיב לאמריו בכבוד ראש.

לפי מראה פניו של רבי אלחנן, שהיו עטויות בארשת רצינות מיוחדת, היינו בטוחים שה'חפץ חיים' מגלה לו סודות התורה נשגבים, רזין טמירין שלמעלה מהשגתנו... בתחילה לא העזנו להתקרב אל הקודש, אך לאט לאט פסענו פסיעה ועוד פסיעה, עד שמצאנו את עצמנו בסמיכות לשני ענקי הרוח הללו, והטינו אוזן גם אנחנו לשמוע את דברי ה'חפץ חיים'.

כשקלטה אוזנינו את המילים הראשונות, התפלאנו לשמוע שה'חפץ חיים' מדבר עם רבי אלחנן דברים פשוטים ויסודיים, ממש עיקרי האמונה; אך הדרך שבה הוא אמר את הדברים נחרתה בלבי לנצח.

בכח התיאור המופלא שלו, תיאר ה'חפץ חיים' כיצד תראה קבלת הפנים אותה יערכו בשמים לכל אחד ואחד בהגיע עיתו. כיצד היתה לנו כאן הזדמנות לזכות לכל כך הרבה אוצרות רוח נצחיים, אותם בחרנו להחליף בעולם חולף. כיצד יוכיחו כל יהודי על מעשיו שעשה כאן, ובזבז את זמנו וכוחותיו על דברים של מה בכך, וכדי בזיון וקצף. שום דבר לא ניתן להסתיר שם, כל כוונה, כל מעשה, כל הרגשה - על הכל יוכיחו אותנו קשות, ומי יוכל לעמוד במשפט ה' האיום והנורא!

ורבי אלחנן שומע את הדברים ורותת, וכל כולו נרעש ונפחד מדברי הכיבושין של רבו ה'חפץ חיים'.

לאחר התפילה, סיים באוזני רבי שלמה את סיפורו המפעים, יצאנו נרגשים מביתו של ה'חפץ חיים', עם השקפה אחרת על העולם. עד כדי כך שחברי זכרנו לברכה שב על עקבותיו ולא ניגש אל המשרד לקבל את מלגת ההוצאות לדרך. 'יש בידי סכום כסף בצמצום', הסביר לי, 'והוא יספיק לי בדוחק להוצאות הדרך. אחרי ששמענו את ה'חפץ חיים', אין לי עוד צורך ברחבות כאן בעולם הזה...' הוא קיבל השקפה בהירה וברורה על העולם הזה, על הפרוזדור והטרקלין, על העיקר והטפל.

הפחד מהתוכחה העתידה לבוא לכל אדם, נחרת בליבנו, ועד היום מהדהדות באוזני מילותיו של החפץ חיים: 'שום דבר לא ניתן להסתיר!...'

אוי לנו מיום הדין, אוי לנו מיום התוכחה!

(מתוך אוצרותיהם אמלא)

אני לא עזבתי את העיר במלחמה הנוכחית. דווקא במבחנים האחרונים לא נשמעה אזעקה בזמן המבחנים והכל התנהל בצורה רגועה. בסבבים הקודמים אירע לא פעם שנשמעו אזעקות באמצע המבחנים

הר"ר ישראל יוליס שליט"א המשמש מזה כ-17 שנים אחראי על הסניף הראשון של מבחני 'דרשו' בעיר אופקים מספר על האוירה המיוחדת בסניף שלו.

מאת: אלעזר גולדברג

מבחני 'דרשו' פרוסים במאות סניפים ומקומות ברחבי הארץ, מדרום ועד צפון, כמעט בכל עיר ויישוב. גם בעיר הדרומית אופקים, למרות שאינה מן הערים הגדולות, מתקיימים חמישה מוקדים של מבחנים מדי חודש כשבכל אחד מהם נבחנים עשרות בני תורה במגוון הרחב של מסלולי הלימוד. מי שאחראי על הסניף הוותיק ביותר באזור הוא הר"ר ישראל יוליס שליט"א העוסק בענייני הקהילות הקדושות בעיר, ובכלל זה כאחראי על מבחני 'דרשו'. בשיחה עמו הוא משתף אותנו על הפעולות שעשה ועושה במשך השנים למען הצלחת המקום, להגדיל תורה ולהאדירה.

"בזמנו, כשהתחלתי לפני 17 שנים כשפתחתי את סניף 'דרשו', אופקים הייתה עיירה קטנה ומנתה כמה מאות משפחות חרדיות, לכן גם כמות הנבחנים לא הייתה גדולה כל כך. כיום המספר גבוה פי כמה וכמה, יש כמעט שלושת אלפים משפחות בקהילות החרדיות ומספר הנבחנים הולך וגובר. אני פתחתי את הסניף הראשון וכיום ב"ה יש כבר חמישה סניפים בעיר.

באים אלינו בני תורה מאופקים, אך לעיתים מגיעים גם תושבים מכל ערי הדרום המבקשים להיבחן על תוכנית 'קנין ש"ס' ו'קנין הלכה'. גם טווח הגילאים של הנבחנים מאוד גדול, החל מילדי חידר בני שלוש עשרה שמתתפים במבחני הלכה ועד אנשים מבוגרים בגילאי שמונים ומעלה שעושים מבחני דף היומי בש"ס ודף היומי בהלכה!

ישנם כאלה שמתמידים בהשתתפות במבחן כבר שנים רבות. למשל, תלמיד חכם מופלג בקהילה באופקים, גר צדק, החל להשתתף לפני שנים רבות בכמה תוכניות והוא עדיין משתתף ועושה מבחנים על משניות, גמרא בבלי, דף היומי בהלכה ועוד. יש כאלה שנבחנו כבר על שני מחזורים שלמים בש"ס בבלי, בפעם הראשונה בגמרא רש"י ובפעם הנוספת גם על התוספות."

מה נותן את הדחיפה להמשיך עם האחריות הזו במשך כל כך הרבה שנים?

ב'דרשו' באופן כללי, לא הכסף הוא המחייב, כי לא מדובר בדרך כלל במשכורות גבוהות, אלא כתשלום סמלי של הכרת טובה. עיקר המחייב הוא מכוח התחושה של 'לעסוק בצורכי ציבור באמונה' ולהגדיל תורה ולהאדירה. זה שאני רואה את המאמצים שעושים הנבחנים במשך כל החודש להכין את עצמם כדי להגיע לידי ידיעת

התורה, זה נותן דחיפה אדירה להמשיך לדאוג להם, שיוכלו להיבחן בצורה המיטבית ולתת להם את המענה לו הם צריכים.

כמה נבחנים מגיעים באופן קבוע לסניף שאתה אחראי עליו?

בתחילה, כשהסניף שלי היה היחיד בעיר, נבחנו כמה עשרות במבחני הדף היומי ועוד כמה עשרות במבחני המשנה ברורה. כיום, בגלל ריבוי הסניפים ברוך השם, ישנם כ-30 נבחנים במבחני ההלכה, עשרה שנבחנים על דף היומי בבבלי, כמה אברכים נבחנים על תלמוד ירושלמי. לאחרונה התווספו אצלי גם כעשרה אברכים שבאו להיבחן במסגרת התוכנית החדשה של 'עמוד יומי', מתוכם היו כמה שאמרו שלמרות שלא הצליחו להכין את החומר כמו שתכננו, בגלל מצב המלחמה, בכל זאת התאמצו ובאו להיבחן כדי להיכנס למסלול וכך יהיה להם 'מחייב' להמשיך במסגרת התוכנית.

בחודשיים האחרונים היה שינוי בעקבות המלחמה בדרום?

במבחן שנערך מיד לאחר סוכות אכן הייתה ירידה משמעותית בכמות הנבחנים, כחמישים אחוז מהנוכחות בשגרה. כי תושבים רבים עזבו את האזור לערי המרכז ומן הסתם ערכו שם את המבחנים. אבל במבחן האחרון בחודש חשוון כבר חזרו כמעט כל הנבחנים הקבועים, אמנם היו כאלה שבדרך כלל נבחנים בארבע מסגרות וכעת ערכו מבחנים רק שניים מתוכם וביקשו להשלים את שאר המבחנים בחודש הבא.

גם במבחני 'קנין ש"ס' ו'קנין הלכה' שמתו לב לשינויים לאחרונה.

המשך בעמוד 25

קם אחד הנלווים ואמר: "שנתיים או שלוש...", מיד ננער רבי אהרן וקפץ כארי ואמר: "התלמידים יישבו כאן עשר שנים או חמש עשרה שנה...!", ומיום זה והלאה לא הניח רבי אהרן לשום אדם לישא וליתן עם הרשויות הממונות ועשה הכל בעצמו...

הישיבות - ארון הקודש של התורה שבעל פה...

מאת: הרב ישראל לויש

"וְאֵת יְהוּדָה שְׁלַח לְפָנָיו אֶל יוֹסֵף לְהוֹרֹת לְפָנָיו גְּשֻׁנָּה" (בראשית מ"ו, כ"ח)
מדרש אגדה: להורות לפניו, לתקן לו בית תלמוד שמסמ תלא הוראה ורש"י

הנה יעקב אבינו ייעד את שבט לוי להוראת התורה בישראל, כפי שכתב הרמב"ם (סוף הל' שמיטה ויובל) ששבט לוי הובדל לעבוד את ה', לשרתו ולהורות דרכיו הישרים ומשפטיו הצדיקים לרבים, שנאמר: 'ורו משפטיך ליעקב ותורתך לישראל!'. וכן כתב (הל' עכו"ם א ג) וז"ל: 'ויעקב אבינו לימד בניו כולם והבדיל לוי ומינהו ראש והושיבו בישיבה ללמד דרך השם ולשמור מצוות אברהם, וצוה את בניו שלא יפסיקו מבני לוי ממנה אחר ממנה כדי שלא תשכח הלימוד...'

הגאון רבי משה פיינשטיין זצ"ל מבאר שאף יוסף הצדיק ידע והבין את תפקיד הלוויים שאביו קבע להם ולכן תיקן בארץ מצרים שאדמות הכהנים לא תהיה לפרעה, כדי שאף כהני ישראל, היינו שבט לוי, לא יזדקקו לעבוד את אדמתם, וכשכל ישראל יהיו משועבדים במצרים, הם יהיו פנויים לשרת בקודש ולהורות תורה לישראל.

ובכל זאת, מבאר רבי משה פיינשטיין, יעקב אבינו שלח את יהודה לתקן לו בית תלמוד שמשם תצא הוראה, כי בהוראת התורה יש שני חלקים, החלק הראשון עליו פיקדו הלוויים להורות תורה ולהרבות ידיעת התורה בישראל, אבל אין די בכך, כי צריך לעשות זאת בישיבות ובבתי מדרשות, לסדר מקומות בו יתכנסו וילמדו בחבורה, ואז לימוד התורה לא יהיה רק בגדר לימוד ידיעות בעלמא, אלא ישפיע על כל חיי הלומד ועל אישיותו, כי 'ישיבה' היא בית היוצר לאדם השלם.

ברוח דברים אלו, ביאר רבי משה פיינשטיין זי"ע ששני הטעמים שביאר רש"י בסיבת שליחתו המוקדמת של יהודה אל ארץ גושן, א. לפנות לו מקום ולהורות היאך יתיישב בה, ב. לתקן לו בית תלמוד שמשם תצא הוראה, שורש אחד להם, כי יעקב אבינו ידע שאי אפשר להתיישב בתוך טומאת מצרים, בלי לתקן קודם בית תלמוד שמשם תצא הוראה, אי אפשר להסתפק בהוראת התורה של שבט לוי לבד, צריכים לקבוע בית מדרש וישיבה לתלמוד ולהוראה, ורק כך ישמרו בני ישראל על קדושתם וייחודיותם בתוך טומאת מצרים. ויש טעם להוסיף שאכן ראוי שבט יהודה, שבט המלכות, לייסד את

ישיבת גושן בארץ מצרים, כי 'מלכות' מהותה 'אחריות', ותפקיד בעל אחריות כה רבה כייסוד 'ישיבה', המקום ממנו לא רק תצא הוראה, אלא ינווטו דרכה של תורה, ראוי להינתן למלך - בעל האחריות.

בשכונה בה שכנה ישיבתו של רבי משה פיינשטיין זי"ע, מתיבתא 'תפארת ירושלים', החלו להשתכן אזרחי סין ואט אט קנו שם בנין אחר בנין, עד שכמעט שלטו על כל האיזור, וכתוצאה מכך מספר היהודים בשכונה הלך ונתמעט.

באו מקורבי רבי משה והציעו להעביר את הישיבה לשכונה אחרת, שם שוכנים יהודים רבים, אך רבי משה לא הסכים בשום אופן להצעה ואמר: כל זמן שיש עדיין בשכונה יהודים, אפילו מעטים, הם צריכים ישיבה עבור בניהם, ואין למכור את בנין הישיבה ולהעבירה למקום אחר..."

ואכן אחר תקופה חזרו יהודים רבים לגור בשכונה, והכל בזכות מוסדות התורה שלא נסגרו ולא עברו למקום אחר.

וכתב רבי סעדיה גאון לכל קהילות ישראל שינדבו כסף לבנין הישיבה.

היה גביר אחד במצרים שרצה מאוד לתרום עבור בניית ארון הקודש בישיבה, אלא שכאשר בא סורא נתברר שכבר תרמו את 'ארון קודש' ומאוד נצטער על כך שלא יהיה לו חלק בדבר הקדוש ביותר בישיבה, והשיח צערו לפני רבי סעדיה גאון.

אמר לו רבי סעדיה: "דע לך בני, כי יש תורה שבכתב ויש תורה שבעל פה, תורה שבכתב מקומה בארון הקודש, אך תורה שבעל פה נמסרה בעל פה מדור לדור, ובכל מקום שבן ישיבה יושב ולומד, שם הוא 'ארון הקודש' של התורה שבעל פה, הספסל, הסטנדר, המה ארונות הקודש של התורה שבעל פה..."

הגאון רבי נתן וייכטפויגל זצ"ל מספר: כאשר הגאון רבי אהרן קוטלר זצ"ל ייסד את ישיבת לייקווד בארצות הברית, נשאל ע"י העסקנים מה מטרתה של הישיבה, האם לגדל פוסקים שיורו הלכות לבית ישראל, או לגדל אנשי חינוך שיפתחו ברחבי אמריקה בתי חינוך ומוסדות ההולכים בדרך התורה?

נענה רבי אהרן בהחלטיות: "אין לי מטרה לא בזה ולא בזה, מטרה אחת לפני, לגדל דור של בני תורה שיתעסקו בתורה ללא שום מטרה אחרת, תורה לשם תורה, לעשות נחת רוח ליצרנו ע"י עמל וגיעת התורה"

והוסיף רבי נתן וייכטפויגל זצ"ל: כאשר הלכנו עם רבי אהרן ז"ע להשיג תעודות ואישורים עבור הישיבה, נשאלנו: "מה טיבו של המוסד? וכמה שנים ילמדו שם הבחורים? קם אחד הנלווים ואמר: "שנתיים או שלוש...", מיד ננער רבי אהרן וקפץ כארי ואמר: "התלמידים יישבו כאן עשר שנים או חמש עשרה שנה..."!

ומיום זה והלאה לא הניח רבי אהרן לשום אדם לישא וליתן עם הרשויות הממונות ועשה הכל בעצמו, כדי שלא תיסלף מטרתה האמיתית של הישיבה.

אך למרות החשיבות הרבה שייחס רבי משה לפתיחת ישיבה בכל ריכוז יהודי, נהג אחרת כשהדבר היה כרוך במחלוקת, וכך היה: לאור זאת שקהילת היהודים בעיר פלונית הלכה והתמעטה, החליטו ראשי הקהילה להביא למקום יהודי תלמיד חכם שיפתח ישיבה במקום, כך תתחזק רמת היהדות שם. אלא שכיון שהתלמיד חכם היה מיוצאי ליטא, לא היתה לו שפה משותפת עם הדור הצעיר של הקהילה, והרעיון לא עלה יפה.

לאור זאת, עלתה בלב ראשי הקהילה רעיון חדש: הם הזמינו כמה אברכים צעירים מלייקווד כדי שיפתחו לעצמם מוסד תורני, כך תתרענן רוח חדשה צעירה ותורנית, ויתוספו עוד צעירים חרדים.

לפני שהאברכים נתנו את הסכמתם, עלו קמיה רבי משה פיינשטיין ז"ע לשמוע את עצתו ולקבל את ברכתו. אמר להם רבי משה: "כיון שכמה מתושבי המקום נקשרו לאותו תלמיד חכם, אם תבואו לשם עלולה לצמוח מזה מחלוקת, ויש לברוח ממחלוקת כמו מאש..."

גם אחר שאמרו לו שאם הם לא יבואו לשם עלולה כל העיר לרדת לטמיון, נשאר רבי משה בשלו, ואמר שוב: "מצב של מחלוקת גרוע מהכל..." אחר כמה שנים הבין התלמיד חכם שלא הצליח בתפקידו והוא נסע בעצמו ללייקווד וביקש מהאברכים לבוא לעזרתו, ואכן הם הפריחו בעיר רוח חדשה, בהקמת מוסדות תורה ובתי חינוך ברוח היהדות.

וכבר ענה מרן ה'חזון איש' ז"ע על שאלתו של מרן האדמו"ר רבי יואל מסאטמר ז"ע: "האיך נקיים האידנא את דברי הרמב"ם שבמדינה שאנשיה רעים וחטאים ואין מניחים אותו לישב שם אלא אם כן נתערב עמהן, שצריך לצאת למערות ולמדבריות", וענה לו: "כיום הישיבות הן הן המדבריות, היושב שם ניצל משכניו הרעים..."

הגאון רבי שלמה היימן זצ"ל מספר שכאשר בא רבי סעדיה גאון ממצרים לסורא לכהן שם כ'ראש ישיבה', בנו בנין עבור הישיבה,

המשך מעמוד 11 | הגאון רבי ראובן אלבו שליט"א

הלימוד הזה נמשך כמה שנים! שווה לעשות הכל כדי לרכוש מיליארדים! כדי שהילדים יגדלו תלמידי חכמים, מבלי לפגוע באף יהודי בדרך! כל השאר מתגמד לעומת זה.

עלינו להשכיל לנצל את הזמן היקר כדי לעשות ממנו זהב, ולא כדי לאסוף בו גרוטאות.

(מתוך 'להאיר' - פרשת ויגש)

אני כבר מזמן לא חזרתי על הפרק הזה, ואני מחפש חברותא לחזור עליו. אולי אתה מוכן ללמוד אתי פעם בשבוע? אתאים את עצמי לזמן שנוח לך, ואבוא אליך ונלמד ביחד". והם קבעו ללמוד כל מוצאי שבת...

שבוע אחר שבוע מורי ורבי היה מלמד אותנו את הגמרא שהוא צריך ללמד במהלך השבוע, והלה היה בטוח שהם לומדים בחברותא, והוא אף מסייע בעדו לחזור על הגמרא שהוא מעוניין לחזור עליה...

רוצים לקבל את 'לקראת שבת' מדי שבוע ישירות למייל? חדש!!! ניתן להרשם בכל עמדות 'נדרים פלוס' ברחבי הארץ

בהזדמנות הראשונה הוא נכנס למרן הגראי"ל שטיינמן זצ"ל ושאל אותו את השאלה בצורתה המקורית. מדוע היהודי דנן סובל כל כך ומה רוצה ממנו הקב"ה? ראש הישיבה שמע את השאלה ונאנח. "כמה חבל שאנשים מסתכלים בצורה לא נכונה על הדברים"

"אני יוסף אחיכם", האם יודעים אתם איך הגעתי לדרגה מופלאה זו של יוסף הצדיק?

מאת: הרב ישראל היימן

יהודי אחד נישא פעם לאחד ממקורביו של מרן הגראי"ל שטיינמן בעל האיילת השחר זצוק"ל שכיהן בתפקיד חשוב מאד באחת מהישיבות החשובות בארץ וביקש להתיעץ איתו.

הוא היה מסובב בייסורים קשים במשפחה ומחוצה לה, בנושאים כלכליים ורפואיים. כאשר האחרון הגדיל והלוואה שהוא נתן למאן דהוא התבררה כעוקץ והכניסה אותו לסיחרור גדול. הוא עמד בפני שוקת שבורה ובפרט שהוא התחיל באותה תקופה לחתן את ילדיו. הוא לא ידע את נפשו מקושי וצער, הוא אברך העמל בגיל מבוגר כבר בכלל כאחד הצעירים, מעולם לא חיפש 'שטעלע', רק כל חפצו לשבת וללמוד בהתמדה, הוא לא מבין מדוע 'מגיע' לו כל זה. "אינני מבין מה הולך כאן", טען אותו יהודי. "אני לא מבין מה רוצה ממני הקב"ה, מדוע הוא שולח לי כל כך הרבה צרות וקשיים. האם הוא רוצה שאני אצא מהלימוד ויעבוד לפרנסת? הרי כל מגמתו היא להישאר ספון בעולם התורה וללמוד כל היום. מדוע מגיעים אלי כל כך הרבה צרות?"

אותו אדם גדול שהיה מקורב לראש הישיבה שמע במשך שעה ארוכה את סאת צרותיו של העומד מולו והשתתף איתו בצער הגדול. "אעביר בע"ה את השאלה למורי ורבי ראש הישיבה ונראה מה הוא יענה". השיב לו.

בהזדמנות הראשונה הוא נכנס לר' אהרון לייב

בהזדמנות הראשונה הוא נכנס לר' אהרון לייב וסיפר לו דברים כהווייתם. הוא שאל אותו את השאלה בצורתה המקורית. מדוע היהודי דנן סובל כל כך ומה רוצה ממנו הקב"ה?

ראש הישיבה שמע את השאלה ונאנח. "כמה חבל שאנשים מסתכלים בצורה לא נכונה על הדברים". ענה מיד.

ראש הישיבה ציטט מיד מאחד מתלמידי הגר"א שכתב שקבלה לו מהגאון מווילנא דבר מפליא.

ישנם שני סוגי ייסורים הבאים על האדם.

בעצם על כל אחד ואחד נגזר עליו מראש השנה לראש השנה כל מה שיהיה איתו במהלך השנה. כמה כסף יהיה לו, כמה בריאות, באיזה דברים הוא יצליח, וכך בכל נושא.

לפעמים נגזר על האדם עונש מחמת עוונותיו ולכן נלקח ממנו דברים שהיו אמורים להגיע לו. זהו סוג אחד של ייסורים שהם

לטובה כי הם מכפרים על האדם.

סוג שני הוא ייסורים של אהבה. ישנם צדיקים שהקב"ה אוהב אותם, הוא חפץ לתת להם שכר טוב ורב על כל פועלם בעולם הזה. הוא נותן להם דברים שלא נגזרו עליהם בראש השנה ואז לוקח אותם בשביל לייצר להם ייסורים. כיון שטוב אחד בצער ממאה שלא בצער, משום שכאשר אדם עובד את ריבונו מתוך הדחק והקושי השכר גדול הרבה יותר מביא עליו השי"ת קשיים ונסיונות כדי להעצים את העבודה ולתת לה נופך ועוצמה חזקה יותר.

"תגיד לאותו אברך יקר, סיים ראש הישיבה, אם הוא אכן אברך שיושב ועמל בתורה הוא צריך לדעת שהצרות שלו הם מכוונות מהשמים כדי להשביח את הלימוד ועבודת ה' שלו ולתת להם את העוצמה של תורה מתוך הדחק ולא חלילה להפך".

מדוע יוסף פותח את דבריו עם המילים

'אשר מכתם אותי מצרימה'?

בפרשתנו ישנה תמיהה גדולה.

כאשר נגלה יוסף לאחיו הם נבהלים מפניו מאד. "אבא כהן ברדלא אמר אוי לנו מיום הדין אוי לנו מיום התוכחה". הם מבינים באחת

ברגע בו יוסף אומר להם "אני יוסף"! הם מביטים לראשונה בפניו, בבת אחת הם מבינים שיוסף הזה העומד מולם הוא בדרגה נוראה עצומה וקדושה. מידת יסוד, כפסע בינו לבין האבות הקדושים

המכירה הזו שמנעה ממנו הרבה יותר ממה שיש לו עכשיו?! אז קורא להם יוסף ומרגיע אותם בדברים מבהילים! "אני יוסף אחיכם", האם יודעים אתם איך הגעתי לדרגה מופלאה זו של יוסף הצדיק? דעו לכם! כל זאת רק מחמת "אשר מכרתם אותי מצרימה!!" אילו הייתי נשאר עם יעקב וודאי הייתי מגיע לדרגות מופלאות, אבל כזו דרגה עצומה אפשר לקנות רק בקשיים ונסיונות! רק בארץ מצרים עם אשת פוטיפר ושנים של בית אסורים! נסיונות וקשיים המגיעים לאדם הם המדרגה עליה הוא מטפס בדרך העולה בית ה'. הקשיים לא באים להפריע, אדרבה הם באים לבנות!

שהחשבון שאותו הם עשו במכירת יוסף לא היה מדויק והחלומות של יוסף כן היו נכונים.

יוסף רוצה להרגיע אותם ולכן הוא קורא להם בלשון פיוס: "גשו נא אלי". והוא מתחיל לדבר עימם דברי פיוס והרגעה.

"אני יוסף אחיכם אשר מכרתם אותי מצרימה ועתה אל ייחר בעיניכם... כי למחיה שלחני אלוקים".

מדוע יוסף פותח את דבריו עם המילים 'אשר מכרתם אותי מצרימה'? מדוע הוא מזכיר להם שוב את המכירה עליה הם מצטערים עכשיו כל כך וממנה הוא בא להרגיע אותם?

השפת אמת עומד על הקושיה הזו ומבעיר כאן אש נוראה...

האחים הקדושים, שבטי קה, וודאי לא יכלו לראות את קדושתו הנוראה של יוסף. גם כיון שהם סברו שהוא מלך מצרי ואין מסתכלים בפני רשע, וגם מחמת שהקב"ה רצה להסתיר מהם את הדבר הזה בשביל להוריד את יעקב למצרים.

ברגע בו יוסף אומר להם "אני יוסף"! הם מביטים לראשונה בפניו, בבת אחת הם מבינים שיוסף הזה העומד מולם הוא בדרגה נוראה עצומה וקדושה. מידת יסוד, כפסע בינו לבין האבות הקדושים (בעוד כמה שנים הוא אכן יתעלה למדרגתם כאשר יעקב מונה את בניו כשבטים ומשתחוה לו עצמו ובמפרשים מבואר שיוסף התעלה ממדרגת שבטים למדרגת האבות עצמם).

"ולא יכלו אחיו לענות אותו כי נבהלו מפניו". הם ראו את פניו הקדושות ונבהלו.

הם חששו שהם הסבו לו נזק עצום במכירה כי אם לדרגה כזו הוא הגיע כאן במצרים הטמאה מה היה יכול יוסף להשיג תחת כנפיו של יעקב?! וודאי ששם הוא היה מתעלה הרבה יותר, איך גרמנו לו את

המשך מעמוד 21 | הר"ר ישראל יוליס שליט"א

תחושה שהגיע למקום טוב. קהילת הנבחרים כבר הפכה להיות מעין משפחה גדולה. הרבה פעמים מגיעים אורחים ממרכז הארץ, חתנים ובנים של אנשי הקהילה, אני משתדל לגשת אליהם ולברר עם כל אחד מה שמו ומהיכן מגיע ואני מסביר לו מה לעשות ואיפה יושבים. משתדל להיות ערני לכל אחד שמגיע. כאשר מגיעים ילדים ובחורים צעירים להיבחן, יש לי הזכות להסביר להם במאור פנים על המבחן והאופן בו צריכים להשיב וכו'.

גם את המקום של הבחינה אני משתדל להכין כדבעי כדי שתהיה אוירה טובה. המקום שקט וממוזג כראוי ובימי הקיץ החמים אני רוכש ומביא בקבוקי מים וסודה קר. מהניסיון שלי, הדברים הקטנים הללו מוסיפים לנבחרים תחושה של 'היימיש', משפחתיות ואיכפתיות ובודאי מסייע להצלחה בבחינה.

באופן אישי, אני חש חיבור גדול ל'דרשו' ולתוכניות שמתחדשות כל העת. כמוני גם כלל המשתתפים בתוכניות מחוברים מאוד לארגון ולשלל התוכניות הקיימות, לכן הם חוזרים שוב ושוב להיבחן, ללא הפסקה, במשך שנים רבות.

מבחרים אלו מתקיימים אצלי בסניף ואני הנציג של כל אזור הדרום, בדרך כלל מגיעים מיישובים רבים, כגון מתפרח, נתיבות, ירוחם, באר שבע ועוד, אך הפעם הגיעו פחות נבחרים מחוץ לעיר, ככל הנראה בעקבות המצב והפחד מאזעקות. ניתנה להם אפשרות לעשות את המבחן בבאר שבע ולהשיבו לאחר מכן אלי והיו נבחרים שאכן עשו כך.

אני לא עזבתי את העיר במלחמה הנוכחית. מה שמעניין הוא שדווקא בשני המבחנים האחרונים לא נשמעה אזעקה בזמן המבחנים והכל התנהל בצורה רגועה. בסבבים הקודמים אירע לא פעם שנשמעו אזעקות באמצע המבחנים, היו נבחרים שעזבו למקלטים שמצויים בבניינים סמוכים וכעבור מספר דקות שבו לערוך את המבחן אך הדבר לא השפיע כלל וכלל על שגרת הבחינות.

איזו היכרות יש לך עם הנבחרים? וכיצד אתה גורם להם להמשיך להשתתף במסגרות הלימוד?

כאחד שמתגורר בעיר מזה כ-40 שנה, אני מכיר היטב את אנשי הקהילות החרדיות וכך אני יכול לתת יחס אישי ומכבד לכל אחד.

רבי אליעזר שולביץ פותח את המכתב, ורואה שהחפץ חיים כותב בו: בהקשר להצעה שנתתי למשרת מנהל הרוחני בישיבתכם, חוזרני בי מההמלצה למנות את הגאון רבי--.

הכלי פתר במשפט אחד: כשאלוקינו ישמיענו שנית לעיני כל חי - 'אני השם'

מאת: הרב צבי גטק

"אני יוסף" (בראשית מ"ה, ג')

השבטים הקדושים, האחים בני יעקב, לא הבינו מה פשר כל מה שנעשה עימם, מה רוצה מחייהם המשנה למלך המצרי, פעם אוהב, פעם שונא, מחזיר את הכסף, לוקח את שמעון, לא ברור מה קורה. את כל עשרות אי ההבנה, התמיהות, והגבהת הגבות, פתר משפט אחד.

'אני יוסף',

לא היה צריך יותר מזה, כדי שהכל יתבהר, פרט אחד היה חסר להם בתמונה, וכשהפאזל הושלם, התמונה ברורה, כל מה שקרה מובן וברור.

אומר החפץ חיים ז"ע, האדם הולך בימי חייו ותמה למה, מדוע, איך זה יתכן, רשע וטוב לו, למה לההוא יש ולי אין..

אומר הח"ח כל זה יפתר במשפט אחד

אומר הח"ח כל זה יפתר במשפט אחד, בגאולה השלימה, כשאלוקינו ישמיענו שנית לעיני כל חי - 'אני השם', ברגע שידיעת ה' תהיה ברורה, כבר תורצו כל הקושיות מאליהן.

כמו אצל יוסף, שהידיעה כי העומד מולם הוא יוסף, תירצה את כל הקושיות, כך בהנהגת העולם, כל השאלות שיש כביכול, יתורצו בפשטות.

אכן לא רק בשאלות של למה ומדוע הדברים אמורים, אלא גם בכל שאלה שאדם שואל את עצמו, עד מתי, מתי כבר אוושע, גם זו שאלה שהפסד טמון בקרבה, והמאמין ב'אני ה' לא בא אליה, אלא מקבל את כל הבא עליו ואומר 'גם זו לטובה'.

מידה זו של קבלת כל הבא עליו, היא מידת הסבלנות, הח"ח מאריך מאוד בשבחה של מידת הסבלנות, בספרו שמירת הלשון, ואומר שעל בעל מידה זו, נאמר ואוהביו כצאת השמש בגבורתו.

סבלנות, זה שם המשימה, סבלנות היא פעולת האמונה, סבלנות היא רום המדרגה.

ומעשה שהיה כך היה, אותו סיפר הגאון הקדוש רבי אליהו לאפיאן ז"ע, מדגיש לנו את משמעותה של מידה זו. הסכיתו:

יש לי הצעה טובה בעבורך

הגאון רבי אליעזר שולביץ ראש הישיבה השוכנת אחר כבוד בלומז'ה

המעטירה, נבוך היה בחפשו אחר בעל שיעור קומה, שימש כמשגיח בישיבה, לאחר מחשבה החליט לצאת לדרך, ולשטוח את לבטיו בעניין אצל לשכת הגזית, הכהן אשר היה בימים ההם, מרן בעל הח"ח זיע"א.

הח"ח הרהר קמעא, ואמר לו, יש לי הצעה טובה בעבורך, יש כאן בעיירתנו גאון וצדיק אחד, שענד זה לא מכבר היה ראש כולל, אך הכולל נסגר, והוא איבד את משרתו ופרנסתו, ומאידך הוא בר מעלה, וראוי לשמש לדעתי כמשגיח בישיבה גבוהה, אם לעצתי תשמע, קח אותו אליך לישיבה.

רבי אליעזר חזר ללומז'ה שמח ורגוע, יש בידו הצעה של לא פחות מאשר הח"ח, יש לו משגיח, הבעיה נפתרה, תיכף אחר החג המתקרב ובא, אגש לאותו יהודי מפורסם, ואציע לו את ההצעה, שהוא צריך לה לא פחות, בוודאי יסכים, והכל יבוא על מקומו.

אך באמצע ימי החג מקבל רבי אליעזר מכתב מהח"ח, המכתב שהיה ניכר עליו כי נכתב ממש כעת בימי חול המועד, עורר בהלה רבה אצל רבי אליעזר, מה יכול להיות כל כך חשוב לח"ח עד שיכתוב בימי חול המועד, הרי זה חייב להיות דבר האבד של ממש.

רבי אליעזר פותח את המכתב, ורואה שכתוב בו: בהקשר להצעה שנתתי למשרת מנהל הרוחני בישיבתכם, חוזרני בי מההמלצה למנות את הגאון רבי--.

רבי אליעזר ממש התפלא מה השתנה כל כך, שהח"ח הודיע לו בכזו מהירות ובהילות לבטל את הרעיון?.

עם צאת יום טוב שני האחרון, תיכף נסע אל הח"ח, לברר מה האי

לומז'ה ולהשפיע התעלות גדולה לתלמידיה. א"כ ברור כי הוא היה מוכתר בכל מידה נכונה, רק מה, הוא היה חסר סבלנות.

ואמנם אפשר מאוד להבין אותו, הוא ירד בפתע פתאום מאיגרא רמה, של משרה רוחנית מכניסה, לחוסר הכנסות ארוך של כמה חודשים.

אבל בכ"ז חוסר הסבלנות הזו, הרחיק בפועל ממנו את הישועה, כי כבר ירדה קרנו בעיני הח"ח, והפסיד משרת השפעה גדולה על בני הישיבה.

כמה הפסד יש בחוסר הסבלנות, בחוסר האמונה הראויה על כל מה שבא, כי גם זו לטובה, וישועה קרובה לבוא, בזמנה הנכון והראוי. שמע הרב מבריסק את הסיפור, והמסר, והפטיר בעיניים מצועפות: היטב היטב הבין המספר, את העובדה ששמע..

בואו נשמע גם אנחנו, כבר היום, את הקריאה, אני ה', לא נתמה ולא נהרהר על דרכי ה', נקבל הכל באהבה ובשמחה, ונאמר תמיד: כל מאי דעביד רחמנא - לטב וודאי עביד, ובזה נקרב את גאולתנו וישועתנו, עד לשמיעה הגדולה, שישמיענו א-ל חי.

(לתגובות והארות info@dirshu.co.il | 08974974aa@gmail.com)

וע"כ עם צאת יום טוב שני האחרון, תיכף נסע אל הח"ח, לברר מה האי.

הח"ח סיפר לו כי במהלך ימי החג נכנס אותו ראש כולל חשוב לביקור חג, ובמהלכו התאונן בפניו כי 'מה יהיה על פרנסתי שנפגעה', ולדעתי, אמר הח"ח, מי שמתאונן על עיכוב פרנסתו לא ראוי להיות משגיח אצלכם.

ומאחר שכך, היה חשוב לח"ח לשלוח את המכתב כבר בימי המועד שמא לא יוכל לחזור בו רבי אליעזר שולביץ מהצעתו בטרם ידע כי חזר בו.

סיפר הגה"צ רבי שלום מרדכי שבדרון זצ"ל, מעשה זה סיפרתי לפני מרן הגאון רבה של בריסק זיע"א, וביארתי את הסיפור כפי ששמעתי מרבי אלי.

הלא הגאון הצדיק המוצע ע"י הח"ח בוודאי היה בר מעלה עצומה, שהלא הח"ח עצמו סבר כי ראוי הוא להיות מנהל רוחני בישיבת

המשך מעמוד 9 | הגאון רבי ראובן אלבו שליט"א

את משמשו ושניהם נסעו לאותו כפר מרוחק. הם יצאו מוקדם כדי שיספיקו להגיע עוד לפני שתשקע השמש. לאחר נסיעה ארוכה הגיעו לשם, וכשראו מרחוק את גרונצ'יק, הבינו שנפלו בפח שטמן להם. הוא התקרב אליהם יחד עם קבוצת אנשים גדולה. כולם היו בריונים ואחוזו בידיהם גרזנים. הם התקדמו אל הרב בעיניים רושפות שנאה וזעם. העגלון החל לרעוד כלו. "כבוד הרב, מה עושים כעת?". הוא עצם את עיניו, ודמיין את התסריט הנורא מכל מתחולל.

כשלא שמע שום קול פקח את עיניו, והנה הבחין בדבר פלא: גרונצ'יק ניגש, השליך את הגרזן שבידו, ונפל לרגלי הרב: "רבינו, חטאתי! חטאתי! אני הרשע, ואני מתנצל ומבקש שייתן לי דרך תשובה!".

אמר הרב: "מבין אני כי אין כאן ברית. רציתם רק להביא אותנו לכאן... בוא ר' גרונם, עלה לעגלה ותחזור איתי הביתה", ושניהם חזרו.

בהזדמנות הראשונה ברר המשמש, האם מעשה ניסים אירע כאן? אמר לו הרב: "היודע אתה איך הצלחת? באותו רגע שבו הבחנתי בגרונם בא אלי לרצחני נפש, התמלאתי עליו ברחמים גדולים, ואמרתי: 'ריבונו של עולם, אני אוהב אותך! כל מה שעשיתי לך לא נבע משנאה, ההיפך - כוונתי הייתה לטובתך, כדי לקלף ממנו את הרע שיש בו. ריבונו של עולם, אני אוהב אותך באמת, אני אוהב אותך!' מילאתי את לבי בכל כך הרבה אהבה אליו, וברגע שכך עשיתי - מיד הסתלקה כל שנאתו. אהבתי נגעה לליבו, וגם הוא התמלא באהבה גדולה אלי".

ומה ארע כתוצאה מכך? הוא עזב את דרכיו הקלוקלות, התחטא לפני ה' ונעשה ר' גרונם, יהודי לשם ולתפארת.

(מתוך הספר 'משכני אחרים')

תקופה ארכה פחדו האנשים לספר על מעלליו אפילו לרבי נחום, אבל פעם אחת הוגדשה הסאה. גרונצ'יק הלשין על מישהו, והוא נכלא לשנתיים, אחר קיבל מכות רצח, ושלישי - כל רכושו נלקח ממנו. יותר לא היה שייך להמשיך.

פנו אל הרב ואמרו לו: "רבינו, עד כה לא ספרנו, אולם הגיעו מים עד נפש. איננו יכולים להמשיך לחיות עוד במחיצת האיש הרע הזה, שהורס את חיינו!".

התפלא הרב: "ר' גרונם? זהו גרונצ'יק גיציס שאתם מדברים עליו? ככה, ואני לא שמעתי מאומה..."

בשבת הקרובה עלה הרב לתורה לשלישי. כמנהגו תמיד נשאר על יד התיבה במשך הקריאה כולה. לקראת 'ששי' כבר נעמד גרונם במקומו, מוכן ומזמן לעליה 'שלו'...

הרב, שהיה איש אמת, הזדקק במקומו והכריז: "אתה הוא גרונם הרשע שכולם רועדים מפניו? הלא כתוב 'לא תגורו מפני איש'. חייב להיות כאן משפט צדק! איך ראוי לעלות לתורה, ואם כך - לא תעלה!".

הרב היה תקיף בדעתו, ובתקיפותו כי רבה סטר על פניו. גרונם קצף מזעם. הוא לא התכוון לוותר, כמובן. יצא מבית הכנסת, נחוש בדעתו להשיב לרב מנה אחת אפיים.

האנשים בבית הכנסת רעדו מרוב פחד ואימה. מי יודע מה יעולל כעת?

אולם חלף יום ועוד יום, ודבר לא קרה...

באחד הימים הגיעה משלחת של שני אנשים מכובדים, בעלי זקנים ארוכים, להזמין את הרב, שהיה מוהל מומחה, לערוך להם למחרת ברית בכפר רחוק שבו התגוררו.

הרב נענה לבקשתם בחפץ לב, ומיד למחרת השכים קום, לקח איתו

פניני הוד

פנינים מהליכותיהם של גדולי הדורות

'פעם ישבתי ולמדתי כשגבי כפוף מאד מעל הגמרא, לפתע הרגשתי טפיחה קלה על הגב משהסתובבתי לאחורי רואה אנכי את רבינו הפונה אלי בחיוך אבהי ואומר: בן תורה צריך לשמור על בריאותו ולא לשבת עם הגב כל כך כפוף'

פניני הוד מהליכותיו של בעל 'שבט הלוי' מרן הגאון רבי שמואל הלוי וואזנר זצוק"ל

מאוחר בשעה 7 וחצי, אבל להתייצב לתפילה בשעה 7 בדיוק זו כבר משימה קשה" - כרומז לכך שהיצר מתגבר על האדם דווקא במה שמוטל עליו לעשות וכ"מצווה ועושה", מה שאין כן בדברים אחרים, אין ליצר כל מניעה.

כמובן שמשפט קצר זה חושף מעט את עולם מושגיו, בכך שאת השעה 7 וחצי בבוקר הוא כבר מגדיר כ"מאוחר".

בשכונת זכרון מאיר היו אומרים כי ניתן לכוון את השעון על פי זמן הליכתו של רבינו לתפילה. לאורך כל שנותיו מעולם לא ארע שאחר פעם לא לתפילה ואף לא לשיעור. לכל היותר יכול היה להקדים מעט ולהיכנס דקה או שתיים קודם הזמן - וכפי שאכן היו הגבאים מפרסמים במודעות על זמני התפילה בימים הנוראים, "שזוהי השעה שנקבעה, אך רצוי להקדים". כך גם בתקופות האחרונות בהן נחלש, לא אבה לוותר על הליכה לתפילה והיה אוזר את כל כוחותיו בכדי להופיע בדיוק בזמן וכהרגלו מימים ימימה.

לאי מי ממקורביו שברכו פעם כי יאריך ימים על ממלכתו עד מאה ועשרים, נענה רבינו ואמר: "כל ימי הייתי מקפיד על דיוק הזמנים, ברכני נא שאזכה להתמיד בכך גם להבא.

ואכן תפילתו של רבינו לשם דבר היתה, והיא הטביעה חותם נצח בלב כל תלמידיו שהביטו בו בשעה זו. מה נהדר היה מראהו עם היכנסו כמה דקות לפני התפילה, עטור בטלית ותפילין, כשהוא כורע ומשתחוה כנגד ההיכל ושפתיו ממללות חרישית "ואני אשתחוה ואכרעה אברכה לפני ה' עושי", משם היה עושה דרכו אל מקומו הקבוע, ופותח בתפילתו העשויה מקשה אחת של התלהבות ודביקות, כשכולה נאמרת באצילות נועם ומתוך מתינות וישוב הדעת. עומד היה לפני ה' כשעיניו מתקשרות בדמעות. כך עם תחילת התפילה באומר ואת הפיוט 'ידיד נפש' בהתעוררות ובהשתפכות, במיוחד בעת הגיעו לברכת אהבה רבה, אז היו פורצות דמעותיו הרותחות, כשהוא מייחל ומתחנן כנער קט על הצלחתו בתורה.

כיוצא בזה, היתה גם אריכות תפילתו בעת פתיחת הארון בשעת הוצאת ספר תורה. משנשאל פעם מה טעם מאריך הוא כל כך

1 מדוע לא השתתף ב'שבע ברכות' של נכדו

מעשה היה באחד מימי ראשון בעת שהתפלל כדרכו בישיבה, נוכח רבינו כי המניין היה דליל בשל בחורים רבים שחסרו. לאחר התפילה פנה אל הבחורים בתוכחת מוסר ואמר: "אמש, בליל מוצאי שבת התקיימה לנכדי שמחת שבע ברכות, אך עשיתי חשבון כי באם אשתתף בה, הרי שאתקשה להשכים קום בבוקר, לפיכך לא השתתפת... עלינו לדעת כי אנו נקראים עבדי ה', עבד הרי הוא פועל, ועל פועלים מוטלת חובה להשכים קום לעבודתם, שכן אחרת הם מועלים בתפקידם..."

כיוצא בזה, בעת שדרש פעם בשמחת שבע ברכות מצומצמת שנערכה לאחד מנכדיו, אמר בתוך דבריו תוכחת מוסר מפלחת כליות ולב: "מכנים אותי פוסק הדור. אינני מרוצה מזה כלל ועיקר, אולם בדבר אחד ויחיד הייתי מסכים שיקראו לי כך. באם ישמעו לי, יצייתו לדברי לסיים את החתונות מוקדם, בשעה 12 או הכי מאוחר בשעה אחת בלילה..." לאחר מכן קרא בנהמת לב: "הן מברכים בחתונה שהכל ברא לכבודו. אך האם זה כבודו של הקדוש ברוך הוא שמשפחות שלימות מישראל נותרות למחרת במיטותיהם, ללא זמן קריאת שמע וללא זמן תפילה?..."

בהזדמנות אחרת הביע בפני מקורבו את מורת רוחו, כראותו אברכים צעירים האוחזים תיק טלית ותפילין בחיקם וצועדים בניחותא לתפילה בשעה 9 בבוקר.

2 אז היו פורצות דמעותיו הרותחות,

כשהוא מייחל ומתחנן כנער

קט על הצלחתו בתורה.

מעשה היה, בעת שהוצרך רבינו לנסוע פעם לחוץ לארץ בשעת בוקר מוקדמת, ביקש ממקורביו כי יארגנו עבורו מנין מצומצם לשעה 5 וחצי בבוקר. הרהיב אחד מהם עוז ואמר, כי עבור רבינו יאותו כל תלמידי הישיבה להשכים קום ולהתפלל עמו. חיך רבינו וענה: "בחורים מסוגלים להתפלל מוקדם בבוקר בשעה 5 וחצי או

מבצע המנווים הגדול יוצא לדרך

בסייעתא דשמיא אנו שמחים להודיע לקוראי 'לקראת שבת' כי מעתה ניתן לקבל כל שבוע את גליון 'לקראת שבת' אצלך בתיבת הדואר. אין צורך יותר לחפש ולהתאמץ לקבל את העלון, ובעז'ה מדי שבוע גליון ישלח לביתכם

מה המבצע?

תורמים 19 ש"ח לחודש בלבד לארגון 'אחינו' זרוע הקירוב של 'דרשו', ומקבלים מדי שבוע את הגליון הביתה (מחיר מנוי רגיל 29 ש"ח לחודש)

אפשר בכל מקום?

לצערינו, עדיין לא ניתן לעשות מנוי בכל מקום בארץ, בגלל קשיי המשלוח בדואר, אך ניתן לעשות מנוי כ-10 ערים כדלהלן: ירושלים (בשכונות החרדיות) | בני ברק | אלעד | מודיעין עילית | ביתר עילית | אשדוד (באזורים החרדיים) | חיפה (באזורים החרדיים) | נתניה (קרית צאנו) | פתח תקווה (באזורים החרדיים)

המבצע מוגבל?

שימו לב: המבצע מוגבל לכ 1000 מנויים בלבד, וכל הקודם זוכה. (לאחר מכן מחיר מנוי 29 ש"ח לחודש) * ניתן לבטל את המנוי בכל זמן.

איך נרשמים?

בכל עמדות 'נדרים פלוס'.
או במשרדי 'דרשו' 02-5609000

בשעה זו, נענה ואמר כי בהגיעו לתיבות "ותיהב לי בנין דכרין דעבדין רעותך", מכוון הוא באופן מיוחד גם על תלמידיו החשובים אצלו כבנים, ומתחנן בעדם כי יפתחו בפניהם שערי תורה ויצליחו בלימודם.

3 בחור היושב ולומד בהתמדה שעות ארוכות בשקידה ויגיעה, הרי שאין ספק כי בריא הוא לחלוטין!...

מסתובב היה רבינו בין שולחנות בית המדרש, כמעשים שבכל יום, ומבטו הרחום מלטף את תלמידיו אהובי נפשו. 'פעם ישבתי ולמדתי כשגבי כפוף מאד מעל הגמרא - מספר אחד מתלמידיו לפתע הרגשתי טפיחה קלה על הגב משהסתובבתי לאחורי רואה אנכי את רבינו הפונה אלי בחיך אבהי ואומר: בן תורה צריך לשמור על בריאותו ולא לשבת עם הגב כל כך כפוף'. כך בא לידי ביטוי גם דאגתו של רבינו לבריאות תלמידיו לצד דאגה ושמירה על רוחניותם. עוד סופר על בחור בן עליה מפארי הישיבה שנודע בהתמדתו המיוחדת, אשר עם הגיעו לפרקו דברו בו נכבדות אצל אחד מגדולי וחשובי הרבנים בארץ ישראל. אותו רב שביקש לתהות מקרוב על קנקנו, נסע לבני ברק והגיע להיכל הישיבה. לאחר מכן נכנס לרבינו וביקש לשמוע את דעתו על הבחור. רבינו כמובן הרבה לשבחו ולהללו ורמז לו כי דעתו נוחה משידוך זה. טרם צאתו, הוסיף ושאל על מצב בריאותו של הבחור. נענה רבינו ואמר: "לא ביררתי מעודי על מצבו הבריאותי, אך זאת יכול אני לומר בביטחה, כי בחור היושב ולומד בהתמדה שעות ארוכות בשקידה ויגיעה, הרי שאין ספק כי בריא הוא לחלוטין!"

מעת לעת היה מסב רבינו במחיצת תלמידיו. את סעודת ליל שבת למשל, נוהג היה לסעוד בביתו, אך את אמירת 'שלום עליכם' לפני הסעודה נהג לשורר יחד עם הבחורים בחדר האוכל של הישיבה. כך גם לקראת סוף הסעודה, שוב היה מופיע בהדר גאונו, ויושב במחיצת תלמידיו שעה ארוכה בזמרים זמירות שבת, שירות ותשבחות לקל חי בדבוקות, כאשר ביני לבני הוא מרעיף עליהם טללי מוסר ויראה מאוצרות נפשו. לעיתים היה שואל את הבחורים שאלות בחומש עם רש"י על פרשת השבוע. אך למותר לציין, כי הרגעים הנעלים הללו נחקקו לעד בלב תלמידיו. תוך כדי ישיבתו עמם, היו עיניו של רבינו עוקבות בדממה אחר הנעשה על השולחן, כשבחושיו החדים הוא בוחן את שביעות רצונם של הבחורים על פי הבעת פניהם. באחת השבתות, השגיח רבינו כי הכלים החד-פעמיים המוגשים לפני הבחורים בסעודת שבת, אינם הולמים את כבוד השבת ופוגמים בתחושת הביתיות של הבחורים. במוצאי שבת קרא לאחראים, הוציא מכיסו סכום כסף הגון ומסרו להם על מנת שירכשו בהם כלים נאותים כיאה לכבודה של שבת

(מתוך הספר 'אבי ההוראה')

סיכום שבועי ב'דף יומי בהלכה'

- ◆ מדוע מזכירים בברכת המזון את ברית המילה והתורה?
- ◆ מדוע השוכח 'יעלה ויבוא' בראש חודש אינו צריך לברך ברכת המזון שנית?
- ◆ כיצד מברכים ברכת המזון בסעודה שלישית בשבת שחל בה ערב ראש חודש?

לאחר שסיים את ברכת 'בונה ירושלים', בטרם שהתחיל ברכת 'הטוב והמטיב' - יברך ברכה נוספת להשלמה, כנוסח שבסידורים.

* מי ששכח לומר בברכת המזון 'רצה', או 'יעלה ויבוא', ונזכר לאחר שהתחיל 'הטוב והמטיב' - בימים ששכחה זו מחייבת לברך שנית (ראה לעיל) - צריך לחזור לראש ברכת המזון.

* בראש חודש ובחול המועד, אף על פי שאסור להתענות בהם, אין חובה לאכול בהם פת, ולכן השוכח 'יעלה ויבוא' אינו צריך לברך שנית.

* השוכח 'יעלה ויבוא' בראש חודש או בחול המועד, ונזכר לאחר ברכת 'בונה ירושלים', לפני שהתחיל 'הטוב והמטיב', יברך ברכת השלמה.

* נשים חייבות בסעודת שבת, ולכן אשה ששכחה לומר 'רצה' בברכת המזון בשבת צריכה לברך שנית. ויש אומרים, שגם בשבת אינה צריכה לברך שנית.

* השוכח לומר 'יעלה ויבוא' בברכת המזון בראש חודש שחל בשבת, אינו צריך לברך שנית. ואם שכח בשבת לומר 'רצה', יברך שנית, ויאמר 'רצה' וגם 'יעלה ויבוא'.

* מי ששכח לומר 'רצה' בסעודה שלישית של שבת, אינו צריך לברך שנית; אך אם נזכר בטרם התחיל ברכת 'הטוב והמטיב', יאמר את ברכת השלמה, ונחלקו הפוסקים אם יחתום ברכה זו.

* מי שאכל פת בשבת לפני השקיעה, והמשיך בסעודתו עד למוצאי שבת, יאמר 'רצה' בברכת המזון. וכן כשמברך במוצאי יום טוב וראש חודש על מה שאכל לפני השקיעה, יאמר 'יעלה ויבוא'.

ברכת 'נודה לך'

* נושא הברכה השניה שבברכת המזון הוא ההודאה על נתינת הארץ לישראל; ומזכירים בה את ברית המילה והתורה, משום שעל ידן ובזכותן ניתנה הארץ לישראל.

* מי שלא הזכיר בברכה השניה שבברכת המזון את ארץ ישראל, ברית המילה, או התורה - יש אומרים, שיחזור לתחילת ברכת המזון, ויש אומרים, שיחזור רק לתחילת הברכה. ואשה לא תחזור.

ברכת 'בונה ירושלים'

* שלוש הברכות הראשונות שבברכת המזון הן מדאורייתא, והרביעית - מדרבנן. וכדי להבדיל ביניהן, נהגו שהמברך עצמו עונה 'אמן' על ברכתו לאחר הברכה השלישית.

* לברכה השלישית שבברכת המזון יש שני נוסחים לפתיחתה, ושני נוסחים מקבילים לחתימתה, האחד של בקשת רחמים, והשני של בקשת נחמה.

* בשבת אומרים בברכת המזון 'רצה והחליצנו', וביום טוב, חול המועד וראש חודש - 'יעלה ויבוא'. ומפני שיש באמירות אלו בקשת רחמים, קבעו לאומרן בברכה השלישית, שעניינה בקשת רחמים.

* יש אומרים, שבאמירת 'יעלה ויבוא' בברכת המזון יש לדלג על המילה 'מלך', ולומר: "כי אֵל־חַנוּן וְרַחוּם אַתָּה"; ולא נהגו כן. **מהלכות שכחת 'רצה' ו'יעלה ויבוא'**

* מי ששכח לומר בברכת המזון 'רצה', או 'יעלה ויבוא', ונזכר לאחר שסיים את ברכת המזון - בסעודות הלילה ושחרית של שבת ושל יום טוב, צריך לברך שנית.

* מי ששכח לומר בברכת המזון 'רצה', או 'יעלה ויבוא', ונזכר

מבצע המנויים הגדול יוצא לדרך

בסייעתא דשמיא אנו שמחים להודיע לקוראי 'לקראת שבת' כי מעתה ניתן לקבל כל שבוע את גליון 'לקראת שבת' אצלך בתיבת הדואר. אין צורך יותר לחפש ולהתאמץ לקבל את העלון, ובעז"ה מדי שבוע הגליון ישלח לביתכם

מה זה מבצע?

תורמים 19 ש"ח לחודש בלבד לארגון 'אחינו' זרוע הקירוב של 'דרשו', ומקבלים מדי שבוע את הגליון הביתה (מחיר מנוי רגיל 29 ש"ח לחודש)

אפשר בכל מקום?

לצערינו, עדיין לא ניתן לעשות מנוי בכל מקום בארץ, בגלל קשיי המשלוח בדואר, אך ניתן לעשות מנוי ב- 10 ערים כדלהלן: ירושלים (בשכונות החרדיות) | בני ברק | אלעד מודיעין עילית | בית שמש | ביתר עילית | אשדוד (באזורים החרדיים) | חיפה (באזורים החרדיים) | נתניה (קרית צאנו) | פתח תקווה (באזורים החרדיים)

מה מבצע מוגבל?

שימו לב: המבצע מוגבל לכ 1000 מנויים בלבד, וכל הקודם זוכה. (לאחר מכן מחיר מנוי 29 ש"ח לחודש) * ניתן לבטל את המנוי בכל זמן.

איך נרשמי?

בכל עמדות 'נדרים פלוס'. או במשרדי 'דרשו' 02-5609000

חֲמֵדַת יָמִים אוֹתוֹ קָרְאָתָ

האמת שדי נבהלתי מהרעיון הזה. ה'פני מנחם' ראה שנבהלתי אז הוא הרגיע אותי ואמר לי "אל דאגה, לא תהיה לך בעיה עם זה"

המוהל הנודע הרה"ח רבי אליהו ירט, מספר על הפעילות הענפה
לארץ שומרי שבת שנאלצים לעשות את השבת בבית החולים 'קפלן' ברחובות

בקסמי שיניים, מפית לחלות, מפיונים לשימוש במהלך הסעודה, כוס לקידוש, נר קטן ובשמים להבדלה וכמובן נרות להדלקה בערב שבת קודש. כל בוקר כשאני מברך "שעשה לי כל צרכי", אני חושב על קסמי השיניים של סלי השבת... זה "כל צרכי" באמת ובתמים, כי כשאדם נמצא בבית החולים, אם אין לו את הקיסם שהוא זקוק לו, זה יכול מאוד להציק...

"כשיצאנו לדרך עם מלוגית האירוח בשבתות, נועצתי בעניין עם מורי ורבי כ"ק מרן אדמו"ר בעל ה'פני מנחם' מגור זצוק"ל. אמרתי לו שאני מחפש זוג מבוגר שכבר חיתנו את כל הילדים, שיעשו את זה בקביעות, אבל הרבי אמר לי לא ולא. זאת משימה מורכבת, ולכן אני צריך למצוא כמה זוגות של מתנדבים שיעשו את זה בתורנות. האמת שדי נבהלתי מהרעיון הזה. מאיפה אני אמצא כל שבת מארחים אחרים? אולי בתשלום אני אצליח אבל מדובר בהוצאה כבדה מאוד. ה'פני מנחם' ראה שנבהלתי אז הוא הרגיע אותי ואמר לי "אל דאגה, לא תהיה לך בעיה עם זה".

ואכן כדבריו כך היה, מעולם לא היתה לי בעיה למצוא מתנדבים. ההיפך הוא הנכון, אנשים עומדים בתור כדי לקבל את הזכות הזאת. זה כבר התפרסם כסגולה מיוחדת לזוגות חשוכי ילדים, ואכן זוגות רבים מספור נושעו לאחר שעשו כאן תורנות בשבתות. "אני עצמי מעולם לא נצרכת לעשות שבת בבית החולים, כי כמו שאמרתי, אף פעם לא חסרו לנו מתנדבים, אבל בכל זאת רציתי לראות מקרוב איך זה מתנהל, אז עשיתי את זה כסגולה למשפחה שהיתה זקוקה לישועה, וב"ה הישועה אכן לא בוששה לבוא אחרי שעשיתי כאן תורנות מספר פעמים".

כבר יותר מ-50 שנה שזה קורה שבת אחר שבת, בלי לפספס אף לא שבת אחת! בקמפוס בית החולים 'קפלן' ברחובות פעיל ארגון 'עזרת חולים', מיסודו ובהנהלתו של המוהל הנודע הרה"ח ר' אליהו ירט, אשר במסירות נפש בלתי ניתנת לתיאור, עמל ומכין יחד עם בני ביתו סעודות שבתיות למבקרים ב'קפלן', החל מסלי מזון הכוללים את מאכלי השבת המסורתיים ומחולקים לשומרי השבת במחלקות האשפוז, וכלה באש"ל מלא, כולל סעודות שבת כיד המלך ולינה בתנאים משופרים, במלוגית המיוחדת הפועלת במתחם בית החולים - חינוג אין כסף!

"כמו כל דבר טוב שיהודי עושה, גם הארגון הזה נוסד בעצם כמעט באקראי. זה התחיל בכך שהגיעו לביתי יהודים שומרי שבת שנקלעו לבית החולים 'קפלן' בשבתות, יחד עם יולדת או עם חולה שהתאשפז, ולא היה להם איפה להתארח, לעשות קידוש ולאכול כזית חלה. חלקם הכירו אותי ובאו לביתי, והיו גם כאלו שפשוט נכנסו לעיר רחובות, ושאלו איפה יש יהודים שומרי שבת, הם שוטטו וחיפשו עד שהגיעו לשכונת פא"י, והזמנת אותם לביתי.

"אבל אני ראיתי שלא די בכך. התחלנו לחלק מנות בבית החולים עצמו. מלאכה שבה אנחנו ממשיכים גם כיום, למרות שאנחנו כבר מפעילים מלוגית בתוך המתחם. המנות כוללות את כל צרכי השבת, כולל לחמניות ללחם משנה, מיץ ענבים לקידוש והבדלה, סלטים, פסטרמה, דגים, ותמצית להכנת מרק באופן עצמאי במחלקה.

"מלבד המזון עצמו, אנחנו מחלקים גם את כל מה שצריך כדי לעשות את השבת נעימה, החל בעלוני שבת מעניינים, וכלה